

Regionalt program för Regionalfonden  
för  
Östra Mellansverige  
2021-2027

Utkast

2020-11-03

## Innehåll

|                                                                                                              |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Programstrategi.....                                                                                         | 3  |
| Strukturfondsregionen Östra Mellansverige.....                                                               | 3  |
| Bakgrundsfaktorer och förutsättningar för Östra Mellansverige.....                                           | 3  |
| Administrativ kapacitet, styrning och erfarenheter ur innevarande programperiod .....                        | 5  |
| Smart Specialisering som utgångspunkt för innovation och omställningsförmåga .....                           | 6  |
| Andra särskilt prioriterade områden för hållbar tillväxt .....                                               | 9  |
| Prioriteringar för ett grönt och fossilt oberoende Östra Mellansverige .....                                 | 10 |
| Mål och förväntade effekter av programmet .....                                                              | 11 |
| Strategi för att omsätta programmet.....                                                                     | 12 |
| Relevanta strategier och dokument.....                                                                       | 13 |
| Integrerade hållbarhetsdimensioner .....                                                                     | 14 |
| Prioriteringar .....                                                                                         | 19 |
| Prioritering 1 Politiskt mål 1 (PO1) Ett smartare Östra Mellansverige .....                                  | 20 |
| Särskilt mål 1 – Förbättrad forsknings och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik ..... | 20 |
| Särskilt mål 2 – Säkra nyttan av digitalisering för invånare, företag och myndigheter .....                  | 24 |
| Särskilt mål 3 – Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft. ....               | 26 |
| Särskilt mål 4 – Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap.....  | 30 |
| Underlag som visar hur olika delmål ska uppnås 2024- 2029.....                                               | 33 |
| Vägledande fördelning av anslagna medel efter typ av intervention.....                                       | 36 |
| Prioritering 2 Politiskt mål 2 (PO2) Ett grönare och koldioxidsnålare Östra Mellansverige .....              | 37 |
| Särskilt mål 1 – Främja energieffektivitetsåtgärder .....                                                    | 37 |
| Särskilt mål 2 – Främja förnybar energi .....                                                                | 40 |
| Särskilt mål 3 – Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå. ....              | 43 |
| Särskilt mål 6 – Främja övergången till en cirkulär ekonomi. ....                                            | 46 |
| Underlag som visar hur olika delmål ska uppnås 2024- 2029.....                                               | 49 |
| Vägledande fördelning av anslagna medel efter typ av intervention.....                                       | 52 |
| Finansieringsplan.....                                                                                       | 53 |
| Nödvändiga villkor.....                                                                                      | 55 |
| Programmyndigheter .....                                                                                     | 59 |
| Partnerskap.....                                                                                             | 60 |
| Kommunikation och synlighet.....                                                                             | 62 |
| Kostnader .....                                                                                              | 65 |

## Programstrategi

### **Programstrategi: viktigaste utmaningar och politiska åtgärder**

*Referens: Artikel 17(3)(a) (i)-(vi) samt 17(3)(b) CPR*

### **Strukturfondsregionen Östra Mellansverige**

NUTS-II och tillika strukturfondsregionen Östra Mellansverige (ÖMS) består av Uppsala, Västmanland, Sörmland, Östergötland samt Örebro län. Länens gemensamma innovationsarbete tar, liksom detta operativa EU-program, sin utgångspunkt i prioriteringar som finns i länens regionala utvecklingsstrategier (RUS) och strategier för Smart Specialisering (RIS3). Dessa har tagits fram i samverkan mellan olika aktörer såsom kommuner, regioner, näringsliv, universitet, högskolor, intresseorganisationer och det civila samhället.

I ÖMS har ett gemensamt arbete med Smart Specialisering som utgångspunkt drivits gemensamt sedan 2014. Detta har inneburit att vi kartlagt och investerat i starka forsknings- och innovationsmiljöer, starka koncentrationer av företag och industrier samt framåtsyftande projekt och initiativ. Dessa initiativ vill vi accelerera och bygga starkare i perioden för detta program.

På motsvarande sätt har ÖMS, 2014-20, drivit gemensamma regionala utvecklingsprocesser mot en koldioxidsnål och giftfri ekonomi, i linje med globalt mål. Detta arbete har utvecklat omställningsplattformar, skapat regional samsyn runt en gemensam utvecklingsagenda samt utformat projekt och utvecklingsinitiativ.

### **Bakgrundsfaktorer och förutsättningar för Östra Mellansverige**

ÖMS fem regioner består av totalt 45 kommuner med olika karaktäristik, utvecklingsmöjligheter och utmaningar. I flera avseenden delar ÖMS demografiska, strukturella och till del geografiska utmaningar med hela landet. Bland Sveriges tio största kommuner återfinns sex inom ÖMS. Dessa kommuner utgör ÖMS självklara noder för tillväxt, innovation och nischad domänkunskap.

Runt dessa finns kommuner av pendlings- och landsbygdskaraktär som kännetecknas av högre inkomster, lägre ohälsotal och en större andel SMF per capita än vad som genomsnittligt finns i övriga små och medelstora kommuner i ÖMS.

Därutöver finns ett antal kommuner med tydliga ekonomiska och sociala utmaningar utifrån en åldrande befolkning, vikande skattebas, låga inkomster och högre ohälsotal. Strukturella,

demografiska och sociala utmaningar riskerar därför att skapa stora utmaningar för en långsiktigt hållbar utveckling.

EU-kommissionen har i sina landspecifika rekommendationer för Sverige (2020-2021) pekat ut utmaningar med relevans för ÖMS. Här listas övergripande åtgärder som berör svenska regioner, varav ”Främja innovation och stödja utbildning och färdighetsutveckling” ligger helt i linje med ambitionerna i detta operativa program.

När EU-kommissionen beaktar förutsättningarna i medlemsländerna, vad den anser att länderna bör fokusera på inom ERUF-programmet under denna programperiod (2021–2027), rekommenderas Sverige specifikt att prioritera det som kallas politiskt mål 1 (PO1): *”Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling”*. Mer specifikt poängterar kommissionen behovet av att (PO1:1) förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik, (PO1:3) öka de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft, (PO1:4) utveckla färdigheter för Smart Specialisering, strukturuomvandling och entreprenörskap.<sup>1</sup>

ÖMS har stora utvecklingsmöjligheter och besitter eftersträvnansvärda förmågor och är del av denna skara som betecknas Innovation Leaders i EUs Regional Innovation Scoreboard (RIS)<sup>2</sup>.

Här finns några av Sveriges stora innovationsföretag och flera universitet som har bidragit till att ett betydande antal högteknologiska företag vuxit fram de senaste decennierna. I regionen finns ett till del utvecklat innovationsstödsystem med universitet och högskolor, inkubatorer och företagsacceleratorer, science parks, forskningsinstitut, kluster och innovationsplattformar. Samtidigt finns betydande utmaningar kopplat till ÖMS innovationssystem och företags förmåga att fortsätta;

- tillvarata digitaliseringens möjligheter - inte minst kopplat till förväntningar om ökad datadriven samhällsutveckling genom Artificiell Intelligens (AI)
- säkra tillgång till marknadskompletterande finansiering
- utveckla nya och hållbara affärsmodeller
- kommersialisera ny kunskap ur forskning vid lärosäten och utvecklingsinitiativ i näringslivet
- nå tillgång till långsiktig kompetensförsörjning och utveckling av förmågor
- utveckla företagens internationaliseringsambitioner
- utveckla nätverk, kluster, innovationsmiljöer och hubbar
- genom innovation, samverkan och utvecklingsinsatser utveckla Hälso- och sjukvården

ÖMS behöver i likhet med EU, Sverige och dess regioner även fortsatt kunna kombinera insatser med fokus på ekonomisk tillväxt som är hållbar för miljö och samhällsutveckling. Dessa insatser för hållbar tillväxt kräver innovation och förnyelse inom flera områden. För att detta ska kunna uppnås är det viktigt att insatser som idag görs på forskning och utveckling möts upp av satsningar som främjar nyttiggörande och kommersialisering av idéer, entreprenörskap och som attraherar investeringar. Satsningarna bör ske med

---

<sup>1</sup> Europeiska kommissionen (2019) Landrapport Sverige 2019, Bilaga D.

<sup>2</sup> [https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/regional\\_en](https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/regional_en)

utgångspunkten att nå ett mer effektivt nyttjande av såväl naturresurser som humankapital. Detta för att nå målformuleringar runt samtliga tre hållbarhetsdimensioner.

Sammantaget är ÖMS väl positionerat med en uppenbar möjlighet och därtill förmåga att ta oss an viktiga utvecklingsområden och utmaningar som vi står inför. Investeringsbehovet är dock fortsatt stort med avseende på att adressera marknadsmisslyckanden, skapa synergier mellan miljöer och med andra typer av offentliga investeringar för att förmera och effektivisera erbjudandet till ÖMS-företag. På det sättet kan förutsättningarna för hållbar tillväxt, stärkt konkurrenskraft, innovationskraft och omställningsförmåga stärkas.

## **Administrativ kapacitet, styrning och erfarenheter ur innevarande programperiod**

Ansvar för att förvalta arbetet med ERUF-programmet i ÖMS ligger på fem Regionorganisationer, som en del i uppdraget som regionalt utvecklingsansvariga. Regionorganisationernas samlade kapacitet att genomföra ERUF-programmet uppfattas som god men samtidigt utvecklingsbar. Sedan 2007 har länen i ÖMS haft ett fördjupat samarbete kring EU:s sammanhållningspolitik och den gemensamma administrativa kapaciteten har av det vuxit sig allt starkare. Utifrån tidigare erfarenheter där enskilda projekt oftast haft begränsat avtryck över tid, valde ÖMS inför programperioden 2014-2020 att göra gemensamma satsningar på uppbyggnad av innovationsstrukturer och projekt. En gemensam process har drivits med Smart Specialisering som utgångspunkt; ECS-The Smart Innovative Region. Arbetet har inneburit att de fyra utmaningsområden som är i fokus för vår gemensamma logik runt Smart Specialisering<sup>3</sup> i denna programskrivning har drivits framåt genom investeringar och gemensamma satsningar.

Under kommande period ser ÖMS en möjlighet att fortsätta och vidareutveckla detta arbetssätt genom att systematiskt stärka de gemensamma innovations- och omställningsstrukturerna.

ÖMS kommer fortsatt driva omvärldsbevakning och nätverksarbete i de existerande sammanhang som redan idag är viktiga, t.ex. det upprättade nationella S3-nätverket, samt tematiska nätverk och forsknings- och policynätverk på Europeisk nivå. I det avseendet kommer samarbetet med i ÖMS ingående Brysselkontor utgöra en viktig strategisk parameter.

Lärdomar från den föregående programperioden är bl.a. följande;

- Förutsättningarna för kompetensförsörjning och den digitala mognaden är avgörande för den nödvändiga innovations- och omställningsförmågan i näringslivet.
- Insatser i ERUF-programmet måste omfatta satsningar på uttalade tematiska

---

<sup>3</sup> Ett utvecklande avsnitt om logiken bakom Smart Specialisering, Östra Mellansveriges uttolkning av begreppet och operationaliseringen av detsamma i kontexten av detta program återfinns i kommande kapitel.

spetsområden såväl som insatser med en bredare ambition med generella insatser för att stärka konkurrenskraften i näringslivet.

- De näringslivsfrämjande stöd- och innovationssystemen är fragmenterade och upplevs ej fullt möta krav om mer sammanhållna insatser.
- Förutsättningar bör ges för investeringar i kompetenshöjande insatser hos SMF som skapar möjligheter för satsningar inom såväl ERUF som ESF+ och eftersträvar kopplingar mellan dessa två.
- Omställning med fokus på energi, miljö och klimat kräver ett nära samarbete med offentliga aktörer och privata som äger och styr större systemlösningar inom dessa områden. Ett närmare samarbete mellan SMF, offentliga systemaktörer och akademien behöver upprättas.

För att tydligt förankra och öka legitimiteten i satsningar samt göra kopplingar mot relevanta initiativ och fonder vill ÖMS sätta ett gemensamt arbetssätt under hela den kommande programperioden. Det bedöms utveckla den administrativa kapaciteten och styrningen samt möjliggöra uppföljning av de satsningar som görs inom ERUF 2021-2027.

## **Smart Specialisering som utgångspunkt för innovation och omställningsförmåga**

Smart Specialisering är en strategisk metod för specialisering av utvecklingsaktiviteter som ska bidra till ekonomisk utveckling och omställningsförmåga<sup>4</sup>. Den pekar ut riktningar för hur betydelsefulla nischer i det regionala produktionssystemet kan utvecklas, exempelvis genom att koppla ihop dem med ledande regionala kunskapsområden. Det handlar om att stötta konkreta aktiviteter som kan bidra till nytta, förnyelse, utveckling och synergier för flera sektorer. Utgångspunkten för Smart Specialisering är att nå en regional kraftsamling bakom de områden som har högst potential för innovation, entreprenörskap och tillväxt. I programmet fungerar utmaningsområdena som drivare av samtliga särskilda mål inom PO1 och understödjare av de särskilda målen i PO2.

Syftet med Smart Specialisering är att med utgångspunkt i tydligt definierade regionala kunskapsområden och resurser främja utvecklingen av existerande branscher och strukturer, samt stimulera framväxten av nya. Att ekonomin förnyas genom kunskapsspridning mellan närliggande verksamheter, benämns "relaterad variation" och har uppmärksammats av forskare som en drivkraft för regional utveckling genom utveckling av etablerade branscher och kunskapsområden<sup>5 6</sup>. Centralt blir därför att stötta innovation och utvecklingsaktivitet

---

<sup>4</sup> Europeiska kommissionen (2014). National/regional innovation strategies for smart specialisation (RIS3).

<sup>5</sup> Asheim, Boschma, och Cooke (2011). Constructing Regional Advantage: Platform Policies Based on Related Variety and Differentiated Knowledge Bases. *Regional Studies*, 45:7, 893-904.

<sup>6</sup> Boschma, Heimeriks och Balland (2014). Scientific knowledge dynamics and relatedness in biotech cities. *Research Policy* 43.1: 107-114.

med anknytning till branscher och utvecklingsstråk som har förankring och band till annan verksamhet i regionen<sup>7</sup>.

### **Smart Specialisering i Östra Mellansverige – samling runt utmaningsområden**

I ÖMS arbetar vi tillsammans med Smart Specialisering för stärkt tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Genom att arbeta med Smart Specialisering kan ÖMS med satsningar inom PO1 även underbygga satsningar i PO2 genom att:

- skapa förutsättningar för ett starkt och innovativt näringsliv som möter samhällsutmaningar.
- skapa starka forsknings- och innovationsmiljöer i tvärsektoriella områden.
- skapa ett länsöverskridande samarbete inom gemensamma innovationsprioriteringar.
- stärka ÖMS- regionens ställning nationellt och internationellt.
- arbeta proaktivt med finansieringsformer och grunda för en framgångsrik implementering .

Med Smart Specialisering som utgångspunkt har ÖMS gjort gemensamma satsningar under innevarande EU-programperiod. Resultaten har varit relevanta för ett antal aktörer, industrier, branscher och sektorer. Under kommande programperiod är ambitionen fortsatt högt ställd runt att utveckla samarbetet och göra gemensamma prioriteringar.

De fem länen i ÖMS har tillsammans identifierat fyra områden inom vilka det finns samlad domänkompetens, starka strukturer och förmåga att adressera utmaningar, behov och utvecklingsriktningar i näringslivet och samhället. Utöver dessa områden, uppbyggda av starka tematiska kompetenser, vill programmet även bejaka möjligheten till att de fyra områdena ska kunna berika varandra genom kopplingar som driver nya utvecklingsspår. Nedan beskrivs de utifrån de fyra särskilda målen inom PO1.

#### **- Smart Industri**

Industrin aktörer inom ÖMS står inför utmaningar och har stora utvecklingsbehov i relation till digitalisering, innovations- och teknikutveckling och dess möjligheter. Ökade krav på hållbar produktion och ökad konkurrens ställer krav på investeringar i innovations- och produktionsprocesser. Omställningsförmåga kräver även utveckling av nya hållbara affärsmodeller, att företag kan nå nya marknader och med nya arbetsprocesser kommer krav på ny kompetens och nya färdigheter. Investeringar i innovationsstrukturer för att omsätta ÖMS starka domänkunskaper inom AI, visualisering, produktionsteknik, automation, materialutveckling och tillverkning inom life-science, mm. till nytta inom industrin är nödvändiga.

---

<sup>7</sup> McCann och Ortega-Argilés (2013). Smart Specialization, Regional Growth and Applications to European Union Cohesion Policy. Regional Studies.

- **Morgondagens energilösningar**

Övergången mot innovativa och nya produktions- tjänsteleverans- och distributionssätt för energi ställer krav och reser nya behov runt utveckling av teknologi, ökad och ny kompetens och hållbarhet. Digitaliseringen medger nya lösningar inom områden som fastighet, byggnation, transport och industriproduktion. Utmaningen för näringslivet inom ÖMS är att kunna visa hur integrationen av fristående teknologier och produkter bidrar till framtida energi- och resurseffektiviseringslösningar, samtidigt som affärsnyttan påvisas för kunder och leverantörer på befintliga och nya marknader.

- **Hållbar Livsmedelsförsörjning**

En hållbar, konkurrenskraftig livsmedelskedja inom ÖMS måste kunna möta de utmaningar som finns i form av t.ex. lönsamhet och stort behov av säkrad kompetensförsörjning. Konkurrenskraften behöver stärkas, ny teknologi omfamnas i utvecklingen av nya affärsmodeller och hållbar produktion och innovativ förädling av livsmedel uppmuntras. Då kan även efterfrågan stärkas på nya marknader. Livsmedelskedjan står inför utmaningar men utveckling medger även nya möjligheter t.ex. genom digitalisering, ökad forskning och innovation. ÖMS har stora tillgångar inom hela kedjan från primärproduktion, via förädling och förpackning, till handel- och konsumentledet samt ett utvecklat innovationssystem. ÖMS har flera forskningsfält som kan kopplas mot varandra och länken mot utvecklingsinitiativ relaterade till t.ex. Smart Industri är uppenbara.

- **Life Science, välfärdsteknik och e-hälsa**

Vård- och omsorgsorganisationer står inför betydande utmaningar, där bl.a. demografiska förändringar kräver innovation och nytänkande, utveckling av kompetens, implementering av digitaliseringslösningar/välfärdsteknik och nya sätt att organisera välfärdssektorn. Området kräver förnyelse och innovationsutveckling och här kan den industriella Life-Sciencesektorn som är framträdande inom ÖMS bidra. Branschen inkluderar ledande företag inom utveckling, produktion och distribution av läkemedel och medicinteknik, grundforskning och klinisk forskning. Dess bidrag gäller både i verksamheter som generellt i näringslivet, såväl som inom de verksamheter som beställer och levererar vård och omsorg och därigenom skapar nya marknader. Inom vård- och omsorgssektorn är även behovet av en välfungerande informationsförsörjning mellan olika nivåer och aktörer helt avgörande.

Utmaningsområdena är definierade med utgångspunkt i ÖMS respektive inomregionalt prioriterade Smarta Specialiseringsområden. Dessa hittar en tematisk hemvist i någon av de fyra uttalade utmaningsområdena. På så sätt bygger detta en logik runt hur vi skapar gemensam genomförandekapacitet i kommande programperiod; varje läns inomregionala satsningar bidrar till lösningar inom de gemensamma utmaningsområdena.

## **Andra särskilt prioriterade områden för hållbar tillväxt**

ÖMS ser även behov av insatser inom andra delar av näringslivet som behöver prioriteras för att nå en hållbar tillväxt. Under programperioden kommer det finnas insatsområden med bärighet på omställning och innovation som inte självklart inryms inom identifierade utmaningsområden. Dessa insatser ska inom ERUF ses som ett verktyg som syftar till att stärka näringslivets bas och därigenom skapa förutsättningar för att bibehålla och utveckla nya spetsområden.

ÖMS satsningar på insatser som utvecklar bredd och konkurrenskraft i näringslivet kombineras med satsningar på en rad framväxande spetsområden och ändamålsenliga stödstruktursinsatser. Det är ett sätt att försöka säkerställa uthållighet och hållbarhet för näringslivet samt bidra till en utvecklad resiliens i tider av kriser och utfasningar av hela branscher.

### **Insatser för att främja ett mer diversifierat näringsliv**

Samspelet mellan bredd och spets är avgörande då regional konkurrenskraft och attraktivitet är beroende av hur sammansättningen i de bolag som utgör i ÖMS näringsliv kan komplettera varandra. Här behövs insatser som säkerställer en långsiktigt hållbar näringslivsstruktur, ger tillgång till internationella marknader och långsiktiga finansieringsförutsättningar genom kapital liksom ändamålsenliga kompetensförsörjningsstrukturer.

### **Stödinsatser för att utveckla Smart Specialisering**

Det kommer finnas ett kontinuerligt och växande behov att vidareutveckla stödstrukturerna, både i aktörsledet och hos Regionorganisationerna själva, utifrån logiken runt Smart Specialisering.

### **Nya näringsgrenar inom potentiella och/eller framväxande länsvisa nischer**

Näringsgrenar av olika slag och i nya kombinationer växer fram och utvecklas. Dessa kan stärka de av ÖMS nu prioriterade fyra utmaningsområdena, inte minst i kopplingen mellan desamma.

I likhet med näringslivet kopplat till de fyra förstnämnda utmaningsområdena så föreligger ett behov av att utveckla insatser genom digitalisering, affärsutveckling och investeringskapital. Här fångas de långsiktiga kompetensförsörjningsutmaningarna in som tillhör något av de tre ovan nämnda områdena behöver säkerställas vilket sker via insatser inom SM4 under PO1.

## **Prioriteringar för ett grönt och fossilfritt Östra Mellansverige**

För att möta utmaningarna inom energi-, miljö och klimatområdet står vi inför övergripande samhällsomställningar. Koordinerade insatser måste genomföras i civilsamhället, i företag och i offentliga verksamheter. Näringslivet har en mycket viktig roll i detta sammanhang varför företagsstödjande åtgärder som bidrar till omställning ges utrymme i programmet.

Insatser som skapar marknadsmässiga lösningar för samhällsomställning är eftersträfvansvärda. Kombinerade PO1 och PO2 initiativ ses som en viktig förutsättning för att nå en större sammantagen omställningseffekt.

### **Utmaningsområden inom klimat- och energiområdet**

Satsningar och initiativ i PO2 ska bidra till energi- och resurseffektivitet samt omställningen till ett fossilfritt samhälle. ÖMS har inom Politiskt Mål 2 enats om att fokusera på fyra klimatutmaningar;

#### **Klimatpositiv bebyggelse**

Målsättningen om klimatneutralitet 2045 medför ett övergripande behov av att minska energianvändning och utsläpp, samtidigt som det uppstår ett lika stort behov av alternativa, mer energieffektiva, lösningar på hushålls-, fastighets- och samhällsnivå.

Insatser för energieffektivisering och utveckling av nya lösningar utgör en viktig drivkraft, inom industrin, och alla andra typer av fastighetsbestånd. Digitalisering och användandet av data som resurs för t.ex. styr- och reglersystem, samt visualisering av effekter av olika beteenden kommer bidra till en effektivare energianvändning.

#### **Fossilfria transporter**

Omställningen mot användandet av förnybar energi accelereras när stora offentliga och privata aktörer ställer om till fossilfria transporter och de mindre kan följa efter. Effektivisering av transporter måste takta med omställningen till hållbart producerad förnybar energi. Tillgänglig och ändamålsenlig infrastruktur för biobaserade energibärare och el är avgörande för omställningsarbetet. Samhällets transporter behöver energieffektiviseras. I ÖMS finns det en rad aktörer som kan stötta offentliga organisationer i deras omställning genom t.ex. tester och piloter samt utformning av upphandlingskriterier och rutiner.

#### **Smarta samhällstekniska system**

Omställningen till smartare energisystem innebär krav på en långsiktig och samordnad utveckling av infrastruktur som är styrande för utvecklingen inom transportområdet, energiförsörjning och övriga samhällstekniska system. Denna omställning kommer innebära stora infrastrukturella tröskelinvesteringar, nya aktörsstrukturer samt nya affärs- och marknadsmodeller. Ökad elektrifiering och digitalisering ingår som en viktig del i samhällsutvecklingen vilket komplicera en redan ansträngd situation ytterligare. Effekt- och tillgångsfrågan avseende el är därför central. Effektiv samverkan och samordning med andra

offentliga aktörer och näringslivet är avgörande för att klara av att genomföra dessa stora infrastrukturella omställningar.

### **En cirkulär och giftfri ekonomi**

För att bidra till att uppnå klimat- och energimål och samtidigt möta globala utmaningar måste den linjära ekonomins produktionssystem utvecklas mot ett regenerativt och cirkulärt. Cirkulär ekonomi innefattar bl.a. effektivare materialflöden, hållbar energianvändning, längre förädlingskedjor och cirkulära affärsmodeller.

Området en cirkulär och giftfri ekonomi har tydliga synergier i det operativa genomförandet mellan de olika särskilda målen inom PO2. Möjligheten till innovationer och nyföretagande inom cirkulärekonomin bedöms stor med möjlighet till starka kopplingar till den biobaserade ekonomin. Genom att öka biobaserade råvarors förädlingsvärde kan de i princip ersätta fossila. Cirkulära affärsmodeller kan dessutom bidra till ökad resurseffektivitet genom att restprodukter och avfall i högre grad tas tillvara från industri, jordbruk och hushåll. Samhällets materialvärdesförluster är omfattande och många olika material som idag betraktas som "avfall" kan med fördel omvandlas till insatsvaror i andra cirkulära värdekedjor.

Teknikutveckling kan driva på nya lösningar, vilket möjliggör för innovationsstrukturer inom ÖMS att bli en integrerad del i utvecklingen av teknik som kan implementeras bredare inom både näringslivet och offentlig sektor. Inom vissa områden behöver stödsystem och demonstrationsmiljöer utvecklas i samverkan för att öka kunskap och sprida resultat som accelererar omställningsarbetet. I det avseendet finns relevanta kopplingar att göra till de förmågor som idag bygger utmaningsområdena inom PO1.

### **Mål och förväntade effekter av programmet**

För att ytterligare stärka innovations- och utvecklingsfrämjande kapaciteten i ÖMS behöver möjligheten ges att fortsatt utveckla investeringar gjorda i gemensamma strukturer. Detta kan bidra till att öka genomförandekapaciteten, både hos SMF och i de stödjande strukturerna. För att realisera detta krävs tydliga målbilder och långsiktiga finansieringslösningar, vilket kommande programperiod ger möjligheter till. Med ökad tillgänglighet till och effektivitet i gemensamma satsningar i innovationssystemet kan ÖMS öka effektiviteten till stöd för företag, öka utbytet mellan forskningsmiljöer samt skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar struktur för kontinuerligt interregionalt samarbete.

Länen i ÖMS har genom ERUF till 2027;

- Mobiliserat för innovation och omställningsförmåga inom prioriterade näringslivs- och samhällssektorer där ÖMS har unika förmågor och kompetenser kopplat till sina samtliga identifierade utmaningsområden.
- Utvecklat och stärkt ett väl fungerande innovations-eko-system som bidrar till hållbar tillväxt genom innovation och omställningsförmåga. Detta har positionerat ÖMS som en

är en stark partner nationellt och internationellt.

- Skapat drivkrafter för såväl en spetsig som en bredare innovations och näringslivs- som samhällsutveckling.
- Stärkt ett samarbete som bidrar till lokal utvecklingskapacitet, regional attraktionskraft för investeringar, kapital och talanger, nationell lyskraft och global konkurrenskraft som i alla delar bidrar till hållbar tillväxt.

Innovationssystemet i ÖMS kännetecknas av att;

- Vi länkar samman forskning med utveckling av nya och befintliga innovativa tillväxtföretag. Aktörers erbjudande om affärsutveckling, inkubation och finansiering är kända erbjudanden.
- Vi har ett nytänkande sätt att organisera stödet till innovationer i ÖMS. Innovationsstödsystemet involveras kontinuerligt i en nära dialog med Regionerna runt gemensamma utvecklingsambitioner.
- Internationell samverkan är självklar, inte minst mot EU-nivå där ÖMS är uppkopplat mot andra regioner via sina innovationsmiljöer.
- ÖMS är en relevant partner när det gäller att stärka Sverige position som drivande inom innovation och omställningsförmåga inom såväl industriella som bredare samhällsutmaningar.

## **Strategi för att omsätta programmet**

Strategin för att omsätta ERUF programmet är att utifrån fyra särskilda mål i PO1 och fyra särskilda mål i PO2 göra direkta och indirekta insatser till företag och innovationsmiljöer med ambitionen att stärka konkurrenskraft och bidra till hållbar tillväxt i ÖMS. Vi vill utifrån logiken bakom Smart Specialisering driva en transformation av näringslivet samt, en aktiv energi-, miljö och klimatomställning i samhället.

Den strategiska utgångspunkten i PO1 är Smart Specialisering där den övergripande ambitionen är att bidra till ett smartare EU genom innovation, digitalisering, ekonomisk omvandling och stöd till småföretag. I PO2 läggs satsningarna mot strategiska insatser för ett grönare, koldioxidsnålare Europa som investerar i energiomställning, resurseffektivitet, förnybara energikällor och smarta energinät.

Programmet bidrar till innovationsutveckling, strukturomvandling och stärkt innovations- och konkurrenskraft genom en aktiv energi-, miljö och klimatomställning i samhället. Det skapar flexibilitet för riktade insatser inom ett specifikt område samt genom kombinationer vilket bidrar till ökad ÖMS-kapacitet för innovation och omställning.

För att tydliggöra insatsers logik och beroenden kommer specifika handlingsplaner upprättas. Dessa adressera strategiska frågor i det regionala utvecklingsarbetet med utlysningar som omfattar samarbeten med andra regioner och nationella program.

Platsbundna förutsättningar, förmågor och produktionsfaktorer är i centrum för programmet. Detta är grunden för de inomregionala strategier som i varje län ger strategisk riktning åt arbetet. Detta bidrar i sin tur till samtliga åtta utmaningsområden, inom vilka vi förväntar oss bidrag ett ÖMS-perspektiv på den regionala utvecklingen. Insatser som genomförs för att möta samhällsutmaningar kopplat till ett ”grönare och koldioxidsnålare ÖMS” skapar förutsättningar för en bred teknik- och näringslivsutveckling.

## Relevanta strategier och dokument

Smart Specialisering som metod betonar vikten av att vara blicka utåt för att nå effekt. Utifrån detta behöver vi förhålla oss till och förstå innebörden av ett antal övergripande strategier. Det tydliggör sambanden mellan det regionalt platsbundna perspektivet i relation till nationella och globala förhållanden. I flera avseenden finns tangenter till programmet.

### Östersjöstrategin

EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR)<sup>8</sup> kan ge vägledning i val av insatser och möjliggör för programmet att möta upp samma utmaningar som hela Östersjöregionen står inför. Det kan handla om insatser där tangenten är uppenbar; ökad konkurrenskraft, koppling mellan regioner, arbete för ökat välbefinnande och positionering av ÖMS i ett internationellt perspektiv.

### Nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020<sup>9</sup>

Regeringen omnämner i denna strategi särskilt regionernas arbete med Smart Specialisering för hur regional tillväxtpolitik kan skapa utvecklingskraft i alla delar av landet genom stärkt regional konkurrenskraft. I den kommande nationella strategin för regional utveckling, 2021–2030, pekas bl.a. klimat, miljö och energi, globalisering och digitalisering ut som övergripande utmaningsområden av relevans. Strategin är under framtagande och ÖMS beaktar nämnda nationella prioriteringar.

### Sveriges nationella energi och klimatplan

Sverige har en Nationell energi- och klimatplan som antogs i början av år 2020<sup>10</sup> där kommuner och regioner framhålls som viktiga i Sveriges klimatarbete. I och med närheten till medborgarna, deras roller för fysisk planering och som stora arbetsgivare är de betydelsefulla klimataktörer i arbetet mot uppsatta klimatmål. Samverkan med företag, organisationer och andra aktörer bidrar därigenom till att nå uppsatta nationella och regionala målsättningar.

---

<sup>8</sup> <https://www.regeringen.se/sverige-i-eu/eus-ostersjostrategi/>

<sup>9</sup> Regeringen (2015) En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Dnr N2015.31

<sup>10</sup> <https://www.regeringen.se/48edd1/globalassets/regeringen/dokument/sveriges-integrerade-nationella-energi-och-klimatplan-enligt-forordning-eu-2018-1999.pdf>

## Integrerade hållbarhetsdimensioner

Programmets mål är att genom investeringar bidra till innovations- och omställningsprocesser som leder till en långsiktigt hållbar utveckling ur samtliga tre hållbarhetsdimensioner (ekonomisk, miljömässig, social). På ett övergripande plan vill programmet använda sig av en sammankopplad logik mellan de två politiska målen. Den tillväxtdrivna agendan inom PO1 ska bidra till utveckling i linje med PO2s omställningsmål och PO2s klimat- och energifokus kan gynna PO1s tillväxtagenda genom att bidra till näringslivets konkurrenskraft på lång sikt. Detta bidrar i sin tur till en ökad konkurrenskraft och attraktivitet inom ÖMS. Innovation och teknikutveckling driver på ekonomiska och ekologiska hållbarhetsdimensionerna genom tillskapandet av nya tekniska lösningar, nya marknader, nya produktionsmetoder, nya värdekedjor och utvecklade affärsmodeller.

I målbilden för programmet ingår även en väl fungerande och etablerad kompetensförsörjning till berörda branscher och strukturer. Denna ambition kan kopplas mot den Europeiska pelaren för sociala rättigheter som är antagen och integrerad i en rad EU-program och fonder och utgör därigenom en del av EU:s sammanhållningspolitik. Programmet berörs genom PO1:SM4 med fokus på färdigheter knutna till Smart Specialisering. Fokus läggs på utmaningar kopplade till den långsiktiga kompetensförsörjningen i näringslivet och specifikt de prioriterade utmaningsområdena.

Programmet kommer även drivas med ambitionen att bidra till ökad social hållbarhet. Detta kan uppnås genom att man inom de prioriterade insatserna anlägger ett perspektiv som strävar mot inklusion och mobilisering<sup>11</sup>, vilket i sig breddar perspektivet av såväl innovationsbegreppet- som innovationssystemets omfattning. Näringslivet och innovationssystemet bidrar därigenom sammantaget till att aktivt utveckla såväl andra sektorer som hållbarhetsarbetet som sådant.

---

<sup>11</sup> För referens och idéutveckling i relation till ett likalydande genomsyrandeperspektiv se avsnitt "Inkluderande och Mobiliserande Innovation" i Örebroregionens Innovationsstrategi för Smart Specialisering; <https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/%C3%96rebro%20%C3%A4ns%20landsting/Regional%20utveckling/N%C3%A4ringslivsutveckling/Dokument/Innovationsstrategi%20%C3%96rebroregionen.pdf?epslanguage=sv>

Referens Artikel 17(3)(b)

| Politiskt mål | Särskilt mål                                                                               | Motivering                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| PO1           | SM1: Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik | <p>ÖMS vill genom detta särskilda mål stärka kapaciteten och den samlade genomförandeförmågan i innovations-ekosystemen med fokus på näringslivets fortsatta utveckling. ÖMS små- och medelstora företag har behov av att växla upp sin förmåga att kommersialisera/nyttiggöra ny kunskap och öka sin innovationskapacitet för att bidra till ökad omställningsförmåga.</p> <p>Det är därför viktigt att uppmuntra insatser för att stärka små- och medelstora företags engagemang i forsknings-, verifierings- och kommersialiseringsprocesser, att lärosäten och forskningsinstitut engagerar sig i olika typer av regional samverkan, tillämpad forskning utveckling av testbäddar och demonstrationsmiljöer.</p> <p>Befintliga innovationsstrukturer behöver stärkas, tillgängliggöras och vidareutvecklas. Identifierade spetskompetenser inom företag och näringslivet behöver kopplas samman med ny och pågående forskning och utveckling och därigenom öka innovationstakten.</p> <p>Mötesplatser, i form av fysiska test- och demonstrationsmiljöer och nätverk mellan näringsliv och akademien behöver etableras och av alla uppfattas som lättillgängliga för att det enskilda företaget och det aktuella lärosätet ska enkelt kunna ta tillvara det möjligheter som finns.</p>                                                                                                                                                           |
| PO1           | SM2: Säkra nyttan av digitaliseringen för invånare, företag och myndigheter                | <p>Näringslivet och de kringliggande samhällsstrukturerna i hela ÖMS måste ges förbättrade förutsättningar att nyttja digitaliseringens möjligheter genom väl fungerande stödstrukturer utifrån vilka digitaliseringens potentialer kan utvecklas.</p> <p>SMF förmåga att omfamna digitaliseringens möjligheter måste utvecklas och stärkas. ÖMS behöver skapa förutsättningar för att fullt ut ta tillvara digitaliseringens möjligheter genom att utveckla stödstrukturer för nyttjande av digitala tjänster samt utveckla företagens verksamheter och ta tillvara nya marknadsmöjligheter.</p> <p>ÖMS behöver även fortsatt en bredare datadriven samhällsutveckling (exempelvis inom Artificiell Intelligens) och satsningar mot ökad digitaliseringsmognad inom ÖMS gemensamma utmaningsområden. Detta för att stärka redan existerande initiativ inom tematiska spetsar, bygga kapacitet mellan näringsliv och offentliga strukturer, samt för att accelerera digitaliseringsomställningen i ÖMS innovationssystem</p> <p>Likaså finns behov inom andra delar av samhället, där möjligheterna att absorbera nya digitala lösningar som måste utvecklas. Offentliga aktörer behöver göra insatser för att underlätta tillgången till digitala lösningar inom prioriterade områden.</p> <p>Ett uttryck för initiativ inom detta är att stötta regionala noder i relation till EU:s program för Europeiska Digitala Innovationshubbar (EDIH).</p> |
| PO1           | SM3: Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft               | <p>De små och medelstora företagen är avgörande för ÖMS ekonomi i egenskap av jobbskapare och genom sina bidrag till dynamik och förnyelse av näringslivet. För att nå ökad och långsiktigt hållbar tillväxt är dessa företag och tillblivelsen av nya företag samt relationen mellan mindre företag och stora företag avgörande.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|     |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                             | <p>För att stärka entreprenörskapet relaterat till ÖMS utmaningsområden, öka företagets möjlighet att utvecklas och fortsatt vara konkurrenskraftiga finns behov av direkta och indirekta insatser mot företag genom affärsutvecklingsinsatser som innefattar kunskap, rådgivning, coachning och tillgång till olika nätverk.</p> <p>Det handlar också om breddad tillgång till och användningen av finansiella instrument och annan marknadskompletterande kapitalförsörjning i tidiga skeden, inte minst för bolag som har ambitioner att växa och expandera. Här är det även viktigt med rådgivning och stöd för affärsutveckling och internationalisering inom ÖMS utmaningsområden (Smart Specialisering).</p> <p>Samhällsutvecklingen visar att omställningsförmåga är ett avgörande område där företag måste vara följsamma. Det kan gälla att främja övergången från en linjär till en cirkulär ekonomi vilket kräver förändring av hela värdekedjor där innovativa hållbara produktionssätt, återvinningstekniker och affärsmodeller. Ytterligare ett prioriterat område handlar om att utveckla och samordna metoder, samverkan och arbetssätt mellan aktörer inom stödsystemet.</p> <p>Ytterst handlar detta om att utveckla ett regionalt innovations- och företagsfrämjande system med tydliga roller och en långsiktig finansiering.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| PO1 | SM4: Utveckla färdigheter för Smart Specialisering, strukturuomvandling och entreprenörskap | <p>Kompetensomställning behövs för att möta teknikskiften och omställningsskeenden inom alla samhällssektorer. Kompetensbrist riskerar att försvåra möjligheterna till innovation och tillväxt inom näringslivet och i de av ÖMS utpekade utmaningsområden. För att realisera strategiska satsningar behövs en starkt samverkan mellan lärosäten, utbildningsaktörer och ÖMS näringsliv, för att utveckla utbildningar som matchar näringslivets behov, fördjupa kunskapen om näringslivets kompetensbehov och stärka företagets förmåga i dess kompetensförsörjningsarbete.</p> <p>Höjd kompetens och starkt entreprenörskap inom strategiska näringsgrenar och prioriterade utmaningsområden kräver insatser för att identifiera kompetensbehov inom ÖMS utmaningsområden, utveckla och erbjuda kompetenshöjande relevanta insatser på olika nivåer.</p> <p>Outnyttjad potential finns i främjandesystemens förmåga att utveckla gemensamma erbjudanden som förstärker kompetensförsörjningsstrukturerna.</p> <p>Det finns även ett behov av att stärka kopplingar mellan lärosäten som kan möjliggöra gemensamma erbjudanden för stärkt kompetensutveckling i relation till ÖMS utmaningsområden. Då kan kompetens till regionens forsknings- och innovationsmiljöer genom gemensam kunskapsbildning mellan universitet och högskolor, näringsliv och samhälle.</p> <p>Vidare har även ÖMS fem regionorganisationer behov av att höja kunskapen om ett effektivt sätt driva och utveckla arbetet med Smart Specialisering under programperioden. ÖMS behöver även göra generella insatser för att stärka kunskapen om Smart Specialisering som utvecklande kraft i innovationssystemet.</p> |

|     |                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                | <p>Strategisk samordning och samhandling över politikområden, inklusive policyutveckling kan bidra till en förstärkt lokal utvecklingskapacitet, bidragit till investeringar, regional attraktionskraft, nationell lyskraft och en global konkurrenskraft som i alla delar bidrar till en hållbar tillväxt.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| PO2 | SM1: Energieffektivisering                                                     | <p>Industrin, bostäder och lokaler samt transportsektorn står för huvuddelen av energianvändningen i Sverige. Denna energi-användning innebär stora kostnader för SMF samtidigt som kapaciteten för el-distribution är ansträngd på flera platser inom ÖMS. Det är därför oerhört viktigt att genomföra åtgärder inom energieffektivisering inom hela näringslivet, offentlig sektor och andra sektorer.</p> <p>En av utmaningarna inom detta särskilda mål är att bland annat energieffektivisering i näringslivet vanligen inte har någon prioriterad ställning. Konkurrens om begränsade resurser i företaget, otillräcklig kunskap om energieffektivisering, ekonomiska kalkyler som inte styr mot insatser inom energieffektivisering (exempelvis avsaknad av livscykelperspektiv) är några orsaker.</p> <p>Insatser ska möjliggöra att företag kan driva en bredd av olika energieffektiviseringsinsatser som ex. minskar "svinet" i hela energiförädlingsprocessen (primärenergiutvinning, -produktion, -distribution), prognos- och effektstyrning av produktions- och fastighetsenergi samt cirkulära möjligheter inom värme- kyla.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| PO2 | SM2: Främja förnybar energi                                                    | <p>Det finns ett stort behov av mer förnybar energi i omställningsarbetet. Det räcker dock inte att energin är förnybar utan den måste samtidigt vara hållbar.</p> <p>Bioekonomin där t.ex. biogasen bidrar med flera olika samhällsnyttor. Att främja en ökad produktion och användning av detta blir en viktig faktor i att uppnå klimat- och andra miljömål.</p> <p>Bioetanol kan med fördel produceras i ÖMS och det finns flera synergier mellan energi- och livsmedelsproduktion där dessa sektorer stödjer varandra. Sol och vind kommer fortsatt vara viktiga för det hållbara energisystemet, hållbar vätgas (som energibärare) kommer också att spela en större roll framöver än vad den gör idag och EU storsatsar inom detta område under kommande programperiod.</p> <p>Förutom hållbarhetsutmaningen enligt ovan finns även andra utmaningar inom detta område. För SMF finns utmaningar kring på vilka grunder de ska fatta långsiktiga investeringsbeslut då det ofta finns flera alternativ att välja mellan där de måste ta hänsyn till teknik, ekonomiska incitament samt regulatoriska förutsättningar.</p> <p>En viktig drivkraft i omställningen är när stora offentliga aktörer ställer om till fossilfria transporter och förnyelsebar energi för verksamhet och uppvärmning. I ÖMS finns det en rad aktörer som kan stötta offentliga organisationer i deras omställning genom t.ex. tester och piloter samt utformning av upphandlingskriterier och rutiner. Förutom teknikutveckling så kommer näringslivets möjlighet att kommersialisera olika miljölösningar vara ett viktigt verktyg i omställningsarbetet.</p> |
| PO2 | SM3: Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå. | <p>Omställningen till smartare energisystem inom ÖMS innebär ökade krav på en långsiktig och samordnad utveckling av infrastruktur som är styrande för utvecklingen inom transportområdet, energiförsörjning och övriga samhällstekniska system.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|     |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                       | <p>Denna omställning kommer innebära stora infrastrukturella tröskelinvesteringar, nya aktörsstrukturer samt nya affärs- och marknadsmodeller. Elektrifiering och digitalisering skapar snabbt nya och ökade infrastrukturella utvecklingsbehov.</p> <p>Energisystemet utgör ett viktigt "nav" för att skapa samhällsviktiga synergier mellan dessa flöden och omvärlden. Detta innebär ökade krav på en långsiktig och samordnad utveckling av den infrastruktur som är styrande för transporter, energiförsörjning och övriga samhällstekniska system.</p> <p>Näringslivet och offentlig sektor kan i större utsträckning bli del av smarta energisystem samt själva utveckla produkter och tjänster inom området. En effektiv samverkan och samordning med andra offentliga aktörer och näringslivet är avgörande för att klara av att genomföra dessa stora infrastrukturella omställningar.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| PO2 | SM6: Cirkulär ekonomi | <p>Att jobba med enbart energiåtgärder räcker inte för att uppnå nationella klimat- och energimål. För att kunna uppnå dessa mål och samtidigt möta globala utmaningar måste den linjära ekonomins produktionssystem utmanas för att undvika att resursförbrukningen leder till negativa miljökonsekvenser</p> <p>Cirkulär ekonomi utgör ett eget område inom programmet, men har samtidigt tydliga förgreningar mot övriga särskilda mål (t.ex. förnybar energi). Detta innebär tydliga synergier i det operativa genomförandet mellan de olika särskilda målen.</p> <p>Utmaningarna på samhällsnivå omfattar bland annat om att dagens begrepp rörande avfall i vissa fall försvårar möjligheten att nyttja detta som resurs. En viktig förutsättning för att uppnå cirkulära system är att säkerställa att ett sådant system är giftfritt och inte bidrar till nya miljöutmaningar.</p> <p>För SMF finns också flera utmaningar, bland annat att de vid införande av cirkulära affärsmodeller i många fall måste ändra sin verksamhet i grunden, inte bara när det gäller industriella processer utan även i relationer till kund och leverantörer.</p> <p>Möjligheten till innovationer och nyföretagande inom cirkulärekonomin bedöms vara stor med möjlighet till starka kopplingar till den biobaserade ekonomin. Genom att öka biobaserade råvarors förädlingsvärde kan de i princip ersätta fossila. Cirkulära affärsmodeller kan dessutom bidra till ökad resurseffektivitet genom att restprodukter och avfall i högre grad tas tillvara från industri, jordbruk och hushåll.</p> |

## Prioriteringar

ÖMS väljer i detta ERUF program två prioriteringar med respektive tillhörande särskilda mål;

1. Politiskt mål 1 (PO1) Ett smartare Europa
2. Politiskt mål 2 (PO2) Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

Fördelningen av medel mellan dessa två prioriteringar är följande: 70% till PO1 och 30% till PO2.

| ID | Prioritering                             | Tekniskt stöd | Beräknings grund | Fond | Stöd region kategori | Särskilt mål |
|----|------------------------------------------|---------------|------------------|------|----------------------|--------------|
| 1  | Ett smartare Europa                      | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 1            |
| 1  | Ett smartare Europa                      | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 2            |
| 1  | Ett smartare Europa                      | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 3            |
| 1  | Ett smartare Europa                      | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 4            |
| 2  | Ett grönare och koldioxid snålare Europa | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 1            |
| 2  | Ett grönare och koldioxid snålare Europa | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 2            |
| 2  | Ett grönare och koldioxid snålare Europa | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 3            |
| 2  | Ett grönare och koldioxid snålare Europa | Nej           |                  | ERUF | Mer utvecklade       | 6            |

## **Prioritering 1 Politiskt mål 1 (PO1) Ett smartare Östra Mellansverige**

### **Valda interventioner**

#### **Namn på prioriteringarna**

ÖMS har valt två prioriteringar vilka motsvaras av politiskt mål 1 och politiskt mål 2. Namnen för ÖMS två prioriteringar är motsvarande namnen på de två politiska målen; Ett smartare Östra Mellansverige respektive Ett koldioxidsnålare Östra Mellansverige.

#### **Särskilda mål**

ÖMS avser välja följande särskilda mål kopplade till valda prioritering.

#### **Prioritering 1: Ett smartare Europa**

- Särskilt mål 1 – Förbättrad forsknings och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik
- Särskilt mål 2 – Säkra nyttan av digitalisering för invånare, företag och myndigheter
- Särskilt mål 3 – Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft.
- Särskilt mål 4 – Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap.

### **Fondens interventioner**

#### **Särskilt mål 1 – Förbättrad forsknings och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik**

ÖMS vill genom detta särskilda mål stärka kapaciteten och den samlade genomförandeförmågan i innovationsekosystemen med fokus på näringslivets fortsatta utveckling. SMF i ÖMS har behov av att växla upp sin förmåga att kommersialisera / nyttiggöra ny kunskap och öka sin innovationskapacitet för att bidra till ökad omställningsförmåga. Det är därför viktigt att uppmuntra insatser för att stärka små- och medelstora företags engagemang i forsknings-, verifierings- och kommersialiseringsprocesser, att lärosäten och forskningsinstitut engagerar sig i olika typer av regional samverkan, tillämpad forskning utveckling av testbäddar och demonstrationsmiljöer.

Befintliga innovationsstrukturer behöver stärkas, tillgängliggöras och vidareutvecklas. Identifierade spetskompetenser inom företag och näringslivet behöver kopplas samman med ny och pågående forskning och utveckling och därigenom öka innovationstakten. De delar av ÖMS som idag har svaga förutsättningar behöver stärkas och få del av de läns- och

regionövergripande innovationssystemen, som idag är starkt koncentrerade till ett relativt fåtal områden och orter.

Mötesplatser, i form av fysiska test- och demonstrationsmiljöer och nätverk mellan näringsliv och akademin behöver etableras och av alla uppfattas som lättillgängliga för att det enskilda företaget och det aktuella lärosätet ska enkelt kunna ta tillvara de möjligheter som finns.

### **Direkta insatser till företag**

020: Innovationsprocesser i små och medelstora företag

ÖMS ser behov av att stärka företagens innovationsförmåga. Programmet stödjer insatser som möjliggör en utökad samverkan mellan akademi och SMF med utgångspunkt i Smart Specialisering. Åtgärden stödjer även strukturbyggande aktiviteter som underlättar steget från forskning till kommersialisering men även satsningar på acceleratorer samt nya innovativa affärsmodeller för att skala upp verksamheter. Programmet stödjer även insatser kring nya samverkansformer mellan akademi och SMF för ökad kunskap och tekniköverföring för ökad innovationsförmåga.

### **Utveckling av stödstrukturer**

009: Forskning och innovation i offentliga forskningscentrum, högre utbildning och kompetenscentrum, inklusive nätverkande

019: Stöd till innovationskluster och företagsnätverk

021: Tekniköverföring och samarbete mellan företag, forskningscentrum och sektorn för högre utbildning

Med denna åtgärd vill ÖMS ge stöd åt utvecklingen av innovationsprocesserna och innovationsstrukturen i hela regionen. Programmet stödjer insatser som skapar samverkan mellan näringslivet, akademin och institut inom ex. avancerad teknik och affärsutveckling för att få ut forskning och nya idéer ut i samhället för ökad kommersialisering.

Programmet stödjer samverkan mellan akademi och näringsliv genom

- kunskaps-/innovationsmiljöer med aktiviteter som tillämpad forskning, teknik-/tjänsteutveckling, tester, tekniköverföring, verifiering och demonstration,
- entreprenörskaps-/företagsfrämjande miljöer såsom kluster, science parks och inkubatorer
- direkt kunskapsförmedling till företag genom rådgivning, coaching och seminarier

Stöd från programmet ska kunna användas till att stärka stödstrukturer som öppnar för en effektivare användning av de förmågor, tillgångar och resurser som finns kring testning, verifiering och större demonstratorer. Här öppnas även för åtgärder som kan öka samverkan

mellan olika tillämpningsområden. Satsningar ska också kunna göras för att vidareutveckla de interregionala och transnationella strukturer som är eller kan kopplas till ÖMS prioriterade utmaningsområden.

### **Uppbyggnad av miljöer / infrastruktur**

005: Investeringar i immateriella tillgångar i små och medelstora företag, direkt kopplade till forskning och innovation

006: Investeringar i immateriella tillgångar i offentliga forskningscentrum, direkt kopplade till forskning och innovation

Med denna åtgärd vill ÖMS ge möjligheter för stöd till immateriella tillgångar. Stöd från programmet kan exempelvis användas till de olika typer av immateriella investeringar som krävs för att initiera, färdigställa, utveckla eller skapa förutsättningar för drift och utveckling av en labbmiljö / testcentrum eller motsvarande. Detta skulle kunna inkludera stöd för patentregistrering eller intellectual property rights (IPR). Programmet kan även stödja insatser som syftar till att koppla ihop olika innovationsmiljöer, akademi eller institut kan också inkluderas såsom ex. programvaror eller licenser.

### **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:

- Idébärare inom innovationssystemet
- Företag
- Aktörer inom innovationssystemen
- Samverkanplattformar
- Offentlig sektor

### **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>12</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc.

ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande

---

<sup>12</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan 2030.

### **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

### **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

ÖMS ska aktivt stödja och uppmuntra interregionalt samarbete utifrån ett tydligt fokus på Smart Specialisering och valda utmaningsområden, inklusive näringar på framväxt och av strategisk betydelse. Insatser som avser utbyte av goda exempel och strategisk samverkan mellan regioner med likalydande prioriteringar, t.ex. genom EU-kommissionens plattform för Smart Specialisering och andra tematiska initiativ, ska prioriteras. Samma sak gäller insatser för att vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. ÖMS avser också att undersöka förutsättningarna att nyttja kommande möjligheter till finansiering av inter-regionala samarbeten (den s.k. ”komponent 5”) i detta sammanhang.

ÖMS ska även prioritera möjlig samverkan med t.ex. andra regionalfondsprogram i Sverige med liknande inriktning i sitt arbete med Smart Specialisering. Det finns även andra funktionella, tematiska samarbeten över regiongränser som kan dockas ihop med kommande ERUF satsningar varav flera idag uppbär nationell finansiering.

Vidare kan ÖMS inom detta ERUF program, söka samarbeten inom andra åtgärdsprogram, såsom Östersjöstrategin och Interreg-programmet Central Baltic undersökas.

### **Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg**

ÖMS avser inte att använda sig av några finansieringsinstrument under särskilt mål 1.

## **Särskilt mål 2 – Säkra nyttan av digitalisering för invånare, företag och myndigheter**

Näringslivet och de kringliggande samhällsstrukturerna i hela ÖMS måste ges förbättrade förutsättningar att nyttja digitaliseringens möjligheter genom väl fungerande stödstrukturer utifrån vilka digitaliseringens potentialer kan utvecklas.

SMF förmåga att omfamna digitaliseringens möjligheter måste utvecklas och stärkas. ÖMS behöver skapa förutsättningar för att fullt ut ta tillvara digitaliseringens möjligheter genom att utveckla stödstrukturer för nyttjande av digitala tjänster samt utveckla företagets verksamheter och ta tillvara nya marknadsmöjligheter. ÖMS behöver även fortsatt en bredare datadriven samhällsutveckling (exempelvis inom Artificiell Intelligens) och satsningar mot ökad digitaliseringsmognad inom ÖMS gemensamma utmaningsområden. Detta för att stärka redan existerande initiativ inom tematiska spetsar, bygga kapacitet mellan näringsliv och offentliga strukturer, samt för att accelerera digitaliseringsomställningen i ÖMS innovationssystem

Näringslivet inom de utpekade utmaningsområdena behöver ges förbättrade förutsättningar att nyttja digitaliseringens möjligheter genom väl fungerande stödstrukturer utifrån vilka digitaliseringens potentialer kan utvecklas.

Likaså finns behov inom andra delar av samhället, där möjligheterna att absorbera nya digitala lösningar som måste utvecklas. Offentliga aktörer behöver göra insatser för att underlätta tillgången till digitala lösningar inom prioriterade områden. Ett uttryck för initiativ inom detta är att stötta regionala noder i relation till EU:s program för Europeiska Digitala Innovationshubbar (EDIH).

### **Direkta insatser till företag**

010: Digitalisering av små och medelstora företag

ÖMS vill skapa förutsättningar för näringslivet och de kringliggande samhällsstrukturerna att nyttja digitaliseringens möjligheter. Programmet stödjer därför utveckling av ändamålsenliga stödinsatser inom digitalisering för att utveckla digitala lösningar, affärsmodeller och koncept för uppskalning samt korsbefruktnings mellan olika digitala lösningkoncept.

### **Utveckling av stödstrukturer**

012: IT-tjänster och tillämpningar för digitala färdigheter och digital integration.

De stödstrukturer som finns idag inom digitalisering med fokus på SMF är dels fragmenterade, dels fokuserade på att utveckla verksamheter. Behoven av en mer genomgripande digital omställning, specifikt inom etablerade näringar, kan inte tas om hand i dessa stödstrukturer. Befintliga stödstrukturer med fokus på digitalisering är i ÖMS inte geografiskt heltäckande samt att samarbetet dem emellan behöver vidareutvecklas. Programmet stödjer insatser som förstärker nämnda stödstrukturer och innovationssystem.

Syftet bör vara att utveckla stödsystemets egna digitala lösningar och erbjudanden för att snabbare och effektivare nå ut till de SMF som inte nås eller täcks in av befintliga tjänster.

Programmet kan stötta satsningar som syftar till att samla stödstrukturerna och innovationssystemen för att SMF ska kunna erbjudas ett mer sammanhållet och ändamålsenligt utformat stöd. Programmet kan även stötta:

- satsningar som syftar till att utveckla koncept av stödinsatser där digitaliseringen används för ökad konkurrenskraft och omställningsförmåga både inom näringslivet och offentlig sektor.
- initiativ som öppnar för SMF att delta i befintliga hubbar och nätverk och som bidrar till utveckling och konkurrenskraft.

Även i de offentliga strukturerna finns stora behov av att utveckla digitaliseringens möjligheter. Det finns ex. stor potential att förbättra och optimera ex. flöden av energi, transporter, avfall men även vårdflöden, medicinteknik och hälsodata. Programmet stödjer insatser som bidrar till utvecklingen av nya tillämpningar och system för optimering, effektivisering och omställning i offentlig sektor.

### **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:

- SME
- Företagsfrämjande aktörer
- Offentlig sektor
- Samarbetsplattformar
- FoU miljöer

### **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>13</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och

---

<sup>13</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

### **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

### **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av goda exempel och samverkan mellan ledande S3 regioner. ÖMS avser att prioritera samt vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. Till dessa ska läggas de samarbetsytor som redan finns eller är på väg att upparbetas mellan ÖMS och de angränsande strukturfondsregionerna. ÖMS avser dessutom att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5 i detta sammanhang.

### **Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg**

ÖMS avser inte att använda sig av finansiella instrument under särskilt mål 2.

### **Särskilt mål 3 – Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft.**

De små och medelstora företagen är avgörande för ÖMS ekonomi i egenskap av jobbskapare och genom sina bidrag till dynamik och förnyelse av näringslivet. För att nå ökad och långsiktigt hållbar tillväxt är dessa företag och tillblivelsen av nya företag samt relationen mellan mindre företag och stora företag avgörande.

För att stärka entreprenörskapet relaterat till ÖMS utmaningsområden, öka företagens möjlighet att utvecklas och fortsatt vara konkurrenskraftiga finns behov av direkta och indirekta insatser mot företag genom affärsutvecklingsinsatser som innefattar kunskap, rådgivning, coachning och tillgång till olika nätverk. Det handlar också om breddad tillgång till och användningen av finansiella instrument och annan marknadskompletterande kapitalförsörjning i tidiga skeden, inte minst för bolag som har ambitioner att växa och expandera. Här är det även viktigt med rådgivning och stöd för affärsutveckling och internationalisering inom ÖMS utmaningsområden (Smart Specialisering).

Samhällsutvecklingen visar att omställningsförmåga är ett avgörande område där företag måste vara följsamma. Det kan gälla att främja övergången från en linjär till en cirkulär ekonomi vilket kräver förändring av hela värdekedjor där innovativa hållbara produktionssätt, återvinningstekniker och affärsmodeller. Ytterligare ett prioriterat område

handlar om att utveckla och samordna metoder, samverkan och arbetssätt mellan aktörer inom stödsystemet. Ytterst handlar detta om att utveckla ett regionalt innovations- och företagsfrämjande system i hela ÖMS med tydliga roller och en långsiktig finansiering.

### **Direkta insatser till företag**

015 – Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag.

017 - Avancerade stödtjänster för små och medelstora företag och grupper av sådana företag inklusive ledning, marknadsföring och design.

022: Forskning och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag med inriktning på en koldioxidsnål ekonomi, resiliens och anpassning till klimatförändringar

Programmet stödjer insatser som gör det möjligt för SMF att kunna utveckla och vidga sin affärsverksamhet i linje med Smart Specialisering och ett diversifierat näringsliv i ÖMS. Detta skulle exempelvis kunna innebära insatser kring affärsmodeller, uppskalning av verksamheter, innovativ offentlig upphandling, långsiktig kapitalförsörjning och åtgärder mot en bredare tillväxt agenda kring resursutnyttjande, motståndskraftiga leveranskedjor eller socialt ansvar.

Innovationssystemet måste göras mer tillgängligt för SMF i ÖMS. Exempelvis är akademisamverkan via studentarbeten är ett bra sätt att sprida aktuell kompetens även till de mindre företagen. Programmet stödjer insatser för att SMF att involvera sig i innovationsprocesserna, vilket också kan bidra till att öka företagets investeringar i FoU. Programmet stödjer även stödda insatser som inkluderar innovations-, export-affärsutvecklingscheckar. Programmet stödjer även användningen av finansiella instrument.

Utöver enskilda insatser är SMF i särskilt behov av att de egna behoven möts på ett mer samlat sätt. Programmet stödjer insatser som minskar fragmentering och ökar samverkan mellan befintliga näringslivsfrämjandeaktörer för bättre koordinerade och paketerade erbjudanden till SMF i ÖMS. SMF behöver även nås av insatser inom Smart Specialisering som öppnar för branschöverskridande-, tematiska- och klustersamarbeten. Programmet stödjer även insatser som bidrar till en ökad tillgång till test- och demonstrations-anläggningar, även de som är lokaliserade i andra strukturfondsregioner.

Programmet stödjer även insatser som bidrar till att skapa förutsättningar för ökad korsbefruktnings mellan olika branscher och kompetenser. Insatserna kan även avse stöd i tidiga kommersialiseringsfaser och tillgång till testbäddar och FoU-infrastrukturer (inkl verifieringsmedel), liksom stöd för kliniska prövningar och öppen hälsodata.

## **Utveckling av stödstrukturer**

017 - Avancerade stödtjänster för små och medelstora företag och grupper av sådana företag (inklusive ledning, marknadsföring och design)

022: Forskning och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag med inriktning på en koldioxidsnål ekonomi, resiliens och anpassning till klimatförändringar

De näringslivsstödjande strukturerna i ÖMS behöver fortsätta utvecklas, med fokus på att utveckla mer ändamålsenliga erbjudanden inom affärs- och företagsutveckling, speciellt inom områden där spets- och områdeskompetens är avgörande. Företagen i ÖMS behöver vara rustade med specifik kompetens kopplat till regionens utmaningsområden.

Programmet stödjer insatser som främjar samarbeten mellan olika slags aktörer för att utveckla nya erbjudanden med fokus på att stödja en mer djupgående strukturomvandling av företagens hela verksamhet. Detta kan även inkludera verksamheter i andra strukturfondsregioner eller internationellt. Nya erbjudanden ska svara upp mot utmaningsområdena eller näringar i ÖMS med tydlig tillväxtpotential.

Programmet ska även kunna bidra till att utvecklingsresurser skapas för att aktörer och samarbetsplattformar ska kunna underlätta korsbefruktnings mellan branscher och kompetenser, kompetensutveckling, bättre kunskap om- och tillgång till behovsägare samt stöd i tidiga kommersialiseringsfaser.

ÖMS vill stärka den delen av SMF som genom innovation och klustersamverkan kan bidra till nya systemlösningar gällande både produkter, tjänster och affärsmodeller. Programmet stödjer insatser där SMF kan erbjudas stöd för att kunna komma samman för utbyte av teknikutlösningar och kompetenser, men också för att både kopplas upp och bättre nyttja existerande hubbar och testmiljöer där nya koncept och systempåverkande lösningar kan utvecklas, testas och kommersialiseras.

Nya krav om resiliens, som följd av klimatförändringarna, påverkar förutsättningarna för utvecklingen av nya koncept varför verklighetstroga testmiljöer exempelvis i städer, stadsdelar eller glest befolkade kan bli föremål för stöd.

### **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:

- SME
- Samarbetsplattformar
- Näringslivsstödjande aktörer
- Offentliga aktörer
- Fol miljöer

Särskilt mål 3 omfattar även målgrupper vilka stärker förmågan till entreprenörskap och utveckling där innovationer bidrar till samhällsnyttiga lösningar inom de prioriterade utmaningsområdena.

### **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>14</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

### **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

### **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

ÖMS ska aktivt stödja och uppmuntra inter-regionalt samarbete utifrån ett tydligt fokus på smart specialisering och valda utmaningsområden, inklusive näringar på framväxt och av strategisk betydelse för ÖMS. Insatser som avser utbyte av goda exempel och strategisk samverkan mellan regioner med likalydande prioriteringar, t.ex. genom EU-kommissionens plattform för Smart Specialisering och andra tematiska initiativ, ska prioriteras. Samma sak gäller insatser för att vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. ÖMS avser också att undersöka förutsättningarna att nyttja kommande möjligheter till finansiering av inter-regionala samarbeten (den s.k. "komponent 5") i detta sammanhang.

ÖMS ska även prioritera möjlig samverkan med t.ex. andra regionalfondsprogram i Sverige med liknande inriktning i sitt arbete med Smart Specialisering. Det finns även andra funktionella, tematiska samarbeten över regiongränser som kan dockas ihop med kommande ERUF satsningar varav flera idag uppbär nationell finansiering.

Vidare kan ÖMS inom detta ERUF program, söka samarbeten inom andra åtgärdsprogram, såsom Östersjöstrategin och Interreg-programmet Central Baltic undersökas.

---

<sup>14</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

### **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

ÖMS avser att använda sig av finansiella instrument med medel från åtgärd 015. Dessa instrument ska möta specifika målgruppers behov av marknadskompletterande insatser inom området kapitalförsörjning. Bristen på kapital i flera regioner gör att det är många företag som inte erhåller nödvändig finansiering vilket hämmar den regionala tillväxten. Bedömningen är att behovet av riskkapital i tidiga faser är fortsatt stort vilket gör att ÖMS har för avsikt att använda finansiella instrument inom ramen för programmet. Målgrupp för detta är SME.

### **Särskilt mål 4 – Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap**

Kompetensomställning behövs för att möta teknikskiften och omställningsskeenden inom alla samhällssektorer. Kompetensbrist riskerar att försvårar möjligheterna till innovation och tillväxt inom näringslivet och i de av ÖMS utpekade utmaningsområden. För att realisera strategiska satsningar behövs en stärkt samverkan mellan lärosäten, utbildningsaktörer och ÖMS näringsliv, för att utveckla utbildningar som matchar näringslivets behov, fördjupa kunskapen om näringslivets kompetensbehov och stärka företagens förmåga i dess kompetensförsörjningsarbete.

Höjd kompetens och stärkt entreprenörskap inom strategiska näringsgrenar och prioriterade utmaningsområden kräver insatser för att identifiera kompetensbehov inom ÖMS utmaningsområden, utveckla och erbjuda kompetenshöjande relevanta insatser på olika nivåer. Outnyttjad potential finns i främjandesystemens förmåga att utveckla gemensamma erbjudanden som förstärker kompetensförsörjningsstrukturerna.

Det finns även ett behov av att stärka kopplingar mellan lärosäten som kan möjliggöra gemensamma erbjudanden för stärkt kompetensutveckling i relation till ÖMS utmaningsområden. Då kan kompetens till regionens forsknings- och innovationsmiljöer genom gemensam kunskapsbildning mellan universitet och högskolor, näringsliv och samhälle.

Vidare har även ÖMS fem regionorganisationer behov av att höja kunskapen om ett effektivt sätt driva och utveckla arbetet med Smart Specialisering under programperioden.

### **Direkta insatser till företag**

016: Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap

SMF behöver stöd för att skapa förutsättningar för ett livslångt lärande i syfte att säkerställa sin strategiska långsiktiga kompetensförsörjning i sina verksamheter.

Programmet stödjer insatser som bidrar till företagens långsiktiga kompetensförsörjning såsom behovs- och kompetenskartläggningar samt underlag för långsiktig planering och strategier. Här inryms även ledning- och styrningsfrågor, företags kulturella frågor som främjar innovation och entreprenörskap, kompetensutveckling kring innovationsprocesser samt nyttjandet av digitalisering.

SME skulle även kunna utvecklas genom nya och fördjupade samarbeten med större företag som sitter inne med vissa nyckelkompetenser som SME är i behov av. Programmet stödjer nya typer av samarbetsplattformar som underlättar möjligheterna för företag att dela på strategiska kompetenser.

Smart Specialisering och ÖMS utmaningsområden vänder sig mot internationella marknader. Programmet stödjer även insatser som bidrar till att en ökad andel SMF kan och förmår delta i exempelvis nätverk och är aktiva inom hubbar där nya kompetenser växer fram med tillhörande marknader och stärkt konkurrenskraft.

### **Utveckling av stödstrukturer**

016: Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap

De näringslivsstödjande strukturerna behöver utveckla stöd kring kompetensutveckling och kompetensförsörjning när andra affärsutvecklingsinsatser erbjuds. Här finns möjligheter för de stödjande aktörerna att utveckla koncept av erbjudanden som bättre möter upp mot företagens utvecklingsbehov. Programmet stödjer insatser som bidrar till aktörerna i de stödjande strukturerna, innovationssystemen och utbildningsaktörer tillsammans underlättar SME:s långsiktiga kompetensförsörjning och förmåga att verka utifrån Smart Specialisering. Här ingår även insatser som riktar sig till kluster av företag där utbyten av exempelvis best-practice, erfarenheter kring omställning och nyttjande av ny teknik och digitalisering kan öka företagens samlade färdigheter inom Smart Specialisering. Programmet stödjer även insatser för att stärka kunskapen om Smart Specialisering som utvecklande kraft i innovationssystemet.

Aktörerna i stödsystemen behöver tillsammans med utbildningssystemens aktörer hitta lämpade samarbetsformer och samarbetsplattformar. Här kan programmet stödja nya eller en uppväxling av befintliga gemensamma koncept som syftar till att möta företagens kompetensbehov. Det kan handla om anpassade lärmiljöer eller upplägg som är distans- och tidsberoende.

## **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:.

- SME
- Företrädare för gymnasieskolan
- Kommunal vuxenutbildning
- Yrkeshögskolan
- SME aktörer
- Bransch- och fackliga organisationer
- Industriella utvecklingscentrum
- Akademi

## **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>15</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

## **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

---

<sup>15</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

## Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av goda exempel och samverkan mellan ledande S3 regioner. ÖMS avser att prioritera samt vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. Till dessa ska läggas de samarbetsytor som redan finns eller är på väg att upparbetas mellan ÖMS och de angränsande strukturfondsregionerna. ÖMS avser dessutom att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5 i detta sammanhang.

## Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg

ÖMS avser inte att använda sig av några finansieringsinstrument under särskilt mål 4.

## Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder för samtliga särskilda mål under PO1

En intervention får helt eller delvis genomföras i annat land, även utanför EU, under förutsättning att insatsen bidrar till det särskilda målet. Samarbete med aktörer i ett eller flera andra länder kan vara integrerat i ett projekt för att stärka arbetet mot projektmålet. Samarbete med aktörer i ett eller flera andra länder kan också läggas till ett redan pågående projekt i form av ett påbyggnadsprojekt, för att stärka arbetet mot projektmålet. Båda alternativen kan användas för insatser i linje med exempelvis smart specialiseringsstrategier, Agenda 2030 eller EU:s strategi för Östersjöregionen.

## Underlag som visar hur olika delmål ska uppnås 2024- 2029

### ÖMS val av aktivitetsindikatorer.

| Prio | Särskilt mål | Fond          | Region kategori | ID | Indikator                                                                          | Mått-enhet     | Delmål 2024 | Mål 2029 |
|------|--------------|---------------|-----------------|----|------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------|----------|
| 1    | 1            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Företag som får stöd via projekt eller finansieringsinstrument                     | Ftg            |             |          |
| 1    | 1            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Organisationer som får stöd                                                        | Organisationer |             |          |
| 1    | 1            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Investeringar i MSEK                                                               | MSEK           |             |          |
| 1    | 2            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Företag som får stöd via projekt eller finansieringsinstrument                     | Organisationer |             |          |
| 1    | 2            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Offentliga organisationer som får stöd att digitalisera tjänster och tillämpningar | Organisationer |             |          |

|   |   |               |      |  |                                                                                                       |                |  |  |
|---|---|---------------|------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|--|--|
| 1 | 2 | Mer utvecklad | ERUF |  | Investeringar i MSEK                                                                                  | MSEK           |  |  |
| 1 | 3 | Mer utvecklad | ERUF |  | Företag som får stöd via projekt eller finansieringsinstrument                                        | Ftg            |  |  |
| 1 | 3 | Mer utvecklad | ERUF |  | Organisationer som får stöd                                                                           | Organisationer |  |  |
| 1 | 3 | Mer utvecklad | ERUF |  | Investeringar i MSEK                                                                                  | MSEK           |  |  |
|   | 4 | Mer utvecklad | ERUF |  | SMF som investerar i färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap | Ftg            |  |  |
|   | 4 | Mer utvecklad | ERUF |  | Organisationer som får stöd                                                                           | Organisationer |  |  |
|   | 4 | Mer utvecklad | ERUF |  | Investeringar i MSEK                                                                                  | MSEK           |  |  |

### ÖMS val av resultatindikatorer.

| Pri o | Särskilt mål | Fond | Region kategori | ID | Indikator                                                                                                                                | Mått enhet                                                        | Baseline | Referens år | Mål 2029 | Källa | Kommentar |
|-------|--------------|------|-----------------|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|----------|-------------|----------|-------|-----------|
| 1     | 1            | ERUF | Mer utvecklad   |    | Ftg som introducerar produkt, process och tjänste innovation (livsmedel)<br>Ftg som introducerar marknads och org innovation (livsmedel) | Företag som får stöd                                              |          | 2020        |          |       |           |
| 1     | 1            |      |                 |    | Organisationer som utvecklar produkter och processer och tjänster (livsmedel)<br><br>Alt<br>Användare av implementerade stödstrukturer   | Organisationer som utvecklar produkter och processer och tjänster |          | 2020        |          |       |           |
| 1     | 1            |      |                 |    | Användare av miljöer / infrastruktur (livsmedel)                                                                                         | Investering i MSEK<br><br>Alt                                     |          | 2020        |          |       |           |

|   |   |       |                |  |                                                                                                                                                            |                                         |  |      |  |  |  |
|---|---|-------|----------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|--|------|--|--|--|
|   |   |       |                |  |                                                                                                                                                            | Antalet användare av färdigställd miljö |  |      |  |  |  |
|   | 2 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av nya uppggraderade digitala tjänster, produkter och processer utvecklade av företag<br><br>SME som utvecklar produkter, processer och tjänster | Företag                                 |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 2 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av nya och uppggraderade offentliga digitala produkter, processer och tillämpningar                                                              |                                         |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 2 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av miljöer och infrastruktur                                                                                                                     |                                         |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 3 | ERU F | Mer utveckl ad |  | SME som utvecklar produkter, processer och tjänster                                                                                                        | Företag                                 |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 3 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av stödstrukturer<br>Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster                                                              |                                         |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 3 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av miljöer och infrastruktur                                                                                                                     |                                         |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 4 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Personal som avslutar vidare utbildning<br><br>Antal lärlingsutbildningar som fått stöd i SMF                                                              | Företag                                 |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 4 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av stödstrukturer                                                                                                                                |                                         |  | 2020 |  |  |  |
| 1 | 4 | ERU F | Mer utveckl ad |  | Användare av miljöer och infrastruktur                                                                                                                     |                                         |  | 2020 |  |  |  |

## Vägledande fördelning av anslagna medel efter typ av intervention

### Dimension 1 – interventionstyp

| Prioritering | Fond | Särskilt mål | Kod | Belopp  |
|--------------|------|--------------|-----|---------|
| 1            | ERUF | 1            | 020 | 67 MSEK |
| 1            | ERUF | 1            | 009 | 17 MSEK |
| 1            | ERUF | 1            | 019 | 34 MSEK |
| 1            | ERUF | 1            | 021 | 34 MSEK |
| 1            | ERUF | 1            | 005 | 8 MSEK  |
| 1            | ERUF | 1            | 006 | 8 MSEK  |
| 1            | ERUF | 2            | 010 | 13 MSEK |
| 1            | ERUF | 2            | 012 | 29 MSEK |
| 1            | ERUF | 3            | 015 | 96 MSEK |
| 1            | ERUF | 3            | 017 | 84 MSEK |
| 1            | ERUF | 4            | 016 | 42 MSEK |

### Dimension 2 - finansieringsform

| Prioritering | Fond | Särskilt mål | Kod | Belopp   |
|--------------|------|--------------|-----|----------|
| 1            | ERUF | 1            | 01  | 168 MSEK |
| 1            | ERUF | 2            | 01  | 42 MSEK  |
| 1            | ERUF | 3            | 01  | 168 MSEK |
| 1            | ERUF | 4            | 01  | 42 MSEK  |

### Dimension 3 – territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning

| Prioritering | Fond | Särskilt mål | Kod | Belopp |
|--------------|------|--------------|-----|--------|
| 1            | ERUF | 1            |     | 0      |
| 1            | ERUF | 2            |     | 0      |
| 1            | ERUF | 3            |     | 0      |
| 1            | ERUF | 4            |     | 0      |

## **Prioritering 2 Politiskt mål 2 (PO2) Ett grönare och koldioxidsnålare Östra Mellansverige**

### **Namn på prioriteringarna**

ÖMS har valt att prioritera politiskt mål 2. Namnen för ÖMS prioritering är motsvarande namnen på det politiska målet; Ett grönare och koldioxidsnålare Östra Mellansverige.

### **Särskilda mål**

ÖMS avser välja följande särskilda mål kopplade till prioritering 2: Ett grönare och koldioxidsnålare Östra Mellansverige:

- Särskilt mål 1 – Främja energieffektivitetsåtgärder
- Särskilt mål 2 – Främja förnybar energi
- Särskilt mål 3 – Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå
- Särskilt mål 6 - Främja övergången till en cirkulär ekonomi.

### **Fondens interventioner**

#### **Särskilt mål 1 – Främja energieffektivitetsåtgärder**

Industrin, bostäder och lokaler samt transportsektorn står för huvuddelen av energianvändningen i Sverige. Denna energianvändning innebär stora kostnader för SME samtidigt som kapaciteten för el-distribution är ansträngd på flera platser inom ÖMS. Det är därför oerhört viktigt att genomföra åtgärder inom energieffektivisering inom hela näringslivet, offentlig sektor och andra sektorer. Utmaningen inom detta särskilda mål är att bland annat att energieffektivisering i näringslivet vanligen inte har någon prioriterad ställning. Konkurrens om begränsade resurser i företaget, otillräcklig kunskap om energieffektivisering, ekonomiska kalkyler som inte styr mot insatser inom energieffektivisering (exempelvis avsaknad av livscykelperspektiv) är några orsaker. Programmet stödjer även insatser i företag som möjliggör en bredd av olika energieffektiviseringsinsatser som ex. minskar "svinnet" i hela energiförädlingsprocessen (primärenergiutvinning, -produktion, -distribution), prognos- och effektstyrning av produktions- och fastighetsenergi samt cirkulära möjligheter inom värme- kyla.

### **Direkta insatser till företag**

047: Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

Att påverka energianvändningen är inte enkelt då stora delar av både produktions och konsumtionsmönstren är kopplade till större system och fasta infrastrukturer. Programmet stödjer därför insatser riktade mot de system som styr energiflöden där stor innovation och utvecklingspotential finns. Programmet stödjer exempelvis insatser som förstärker och utvecklar innovationskapaciteten och etableringen av testbäddsmiljöer.

Programmet stödjer även insatser såsom energikartläggningar, fallstudier och pilotprojekt som förstärker användningen av energieffektiva alternativ. Programmet stödjer insatser som bidrar till att förändra beteenden hos både individer och organisationer.

Insatserna kan medföra en potential i jämställdhetsmålen då olika perspektiv, på både befintliga varor och tjänster och hur vi kan välja att bruka dessa, i sin tur kan öppna för mer energieffektiva alternativ.

Detta särskilda mål har tydliga kopplingar till utmaningsområdet Smart industri, men också den del av industrin som avser Livsmedelsproduktion liksom Välfärdsteknik, samt givetvis Morgondagens energilösningar.

### **Utveckling av stödstrukturer**

024: Energieffektivitet och demonstrationsprojekt i små och medelstora företag samt stödåtgärder

026: Upprustning av offentlig infrastruktur för ökad energieffektivitet, demonstrationsprojekt och stödåtgärder

047: Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

Det finns en ökad aktivitet inom en rad olika sektorer där företagen söker efter lösningar för att ställa om sina verksamheter.. Gemensamt för dessa sektorer är att de saknar kapaciteten att själva göra den omställning som krävs. Befintliga system hindrar effektivt utvecklingen och användningen av önskvärda alternativ hos såväl företag som offentliga aktörer.

Programmet stödjer insatser där aktörer kan få stöd i sin omställningsprocess genom exempelvis erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling, benchmarking med andra branscher samt möjligheterna till akademisk samverkan. För att detta ska ske krävs förmedlare (intermediärer) som kan samla in information, paketera budskapen och målgruppsanpassa samt sprida dessa i lämpliga kanaler. Samma förmedlare kan erbjuda nätverk och andra forum, samt i övrigt samordna och leda omställningsprocesser.

Programmet stödjer även samverkansinsatser mellan SME, exempelvis genom utvecklade demonstrationsmiljöer och

omställning i produktionsprocesser. Detta kan exempelvis innebära testbäddsmiljöer för ny energieffektiv teknik och demonstrationsmiljöer för att visualisera olika energieffektiva lösningar. Här kan stöd ges till att utveckla olika resurs- och energieffektiva processer som exempelvis industriell symbios och nyttjande av restvärme. De hållbara systemlösningar som regionen är framstående inom torde ha goda förutsättningar för export och här kan programmet stötta för att främja en sådan internationalisering.

Programmet stöttar även aktiviteter där offentliga stödstrukturer utgör en brygga mellan universitetens forskning och företagets behov av nya verktyg för att kunna implementera sitt omställningsarbete. I många fall kommer dessa möjligheter vara kopplade till den potential som finns i digitaliseringen.

Kopplingen till utmaningsområdena finns främst inom området Smart industri och den del av industrin som avser livsmedelsproduktion och har koppling till välfärdsteknik samt Morgondagens energilösningar.

För att en verklig transformativ omställning ska komma till stånd krävs nytänkande inom en rad områden. För att detta ska komma till stånd krävs en mångfald av kompetenser, vilket i sin tur ställer ökade krav på jämställdhet och andra mångfaldsfrågor. Det är därför viktigt att stödstrukturerna tar ett aktivt ansvar för att så sker i samband med planering och implementering av åtgärder.

### **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för ovan nämnda interventioner:

- Företag
- Samverkansorganisationer
- Offentlig sektor
- Energikontor

### **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>16</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

---

<sup>16</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningsförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

### **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

### **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av goda exempel och samverkan mellan ledande smart specialisering regioner. ÖMS avser att prioritera samt vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. Till dessa ska läggas de samarbetsytor som redan finns eller är på väg att upparbetas mellan ÖMS och de angränsande strukturfondsregionerna. ÖMS avser dessutom att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5 i detta sammanhang.

### **Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg**

ÖMS avser inte att använda sig av finansieringsinstrument under särskilt mål 1.

### **Särskilt mål 2 – Främja förnybar energi**

Det finns ett stort behov av mer förnybar energi i omställningsarbetet. Det räcker dock inte att energin är förnybar utan den måste samtidigt vara hållbar. Bioekonomin är en möjliggörare i detta avseende, men det är viktigt att säkerställa att man inte löser en miljöutmaning genom att samtidigt skapa en ny sådan. Biogasen bidrar med flera olika samhällsnyttor, och att främja en ökad produktion och användning av detta, blir en viktig faktor i att uppnå klimat- och andra miljömål. Bioetanol kan med fördel produceras i regionen och det finns flera synergier mellan energi- och livsmedelsproduktion där dessa "näringar" stödjer varandra. Sol och vind kommer fortsatt vara viktiga för det hållbara energisystemet, hållbar vätgas (som energibärare) kommer också att spela en större roll framöver än vad den gör idag och EU storsatsar inom detta område under kommande programperiod. Förutom hållbarhetsutmaningen enligt ovan finns även andra utmaningar inom detta område. Utifrån ett samhällsperspektiv handlar det om att i varje givet ögonblick kunna balansera produktionen mot konsumtionen. För SMF finns bland utmaningar kring på vilka grunder de ska fatta långsiktiga investeringsbeslut då det ofta finns flera alternativ att

välja mellan där de måste ta hänsyn till teknik, ekonomiska incitament samt regulatoriska förutsättningar

En viktig drivkraft i omställningen är när stora aktörer som exempelvis kommuner, regioner och andra offentliga myndigheter ställer om till fossilfria transporter och förnyelsebar energi för verksamhet och uppvärmning. I ÖMS finns det en rad aktörer som kan stötta offentliga organisationer i deras omställning genom t.ex. tester och piloter samt utformning av upphandlingskriterier och rutiner. Förutom teknikutveckling kommer näringslivets möjlighet att kommersialisera olika miljölösningar vara ett viktigt verktyg i omställningsarbetet.

### **Direkta insatser till företag**

047: Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

Bedömningen är att de ökade kraven på hållbarhet gällande "förnybar energi" kommer att öka snabbt. Detta kommer i sin tur innebära stora utmaningar för energibranschen. Energifärdens direkta och indirekta påverkan på naturresurshushållningen kommer vara avgörande för en långsiktigt hållbar affär. Samverkan över branscher krävs men även i samverkan mellan offentliga (kommun – region) och privata aktörer.

Programmet stödjer aktiviteter som syftar till att främja omställning till förnyelsebara energikällor och lokalt omhändertagande av resurser som kan förädlas till förnybar energi. Programmet stödjer även insatser för kapacitetshöjning, stöd vid upphandling och beteendepåverkan.

### **Utveckling av stödstrukturer**

026: Upprustning av offentlig infrastruktur för ökad energieffektivitet, demonstrationsprojekt och stödåtgärder

024: Energieffektivitet och demonstrationsprojekt i små och medelstora företag samt stödåtgärder

För att skapa långsiktiga hållbara lösningar behövs stöd i processarbetet. Programmet stödjer insatser som ger aktörer möjlighet till stöd i processerna men även möjlighet att utbyta erfarenheter och kompetens med andra aktörer; inom den egna branschen, benchmarking med andra branscher och akademien. De hållbara systemlösningar som regionen är framstående inom torde ha goda förutsättningar för export och här kan programmet stötta för att främja en sådan internationalisering.

Intermediärer behöver stöd att arbeta med kapacitetshöjande åtgärder gällande tillgängligheten av förnybara energikällor inom ÖMS. Programmet stödjer även kapacitetstärkande insatser för att utveckla och förstärka intermediärer i ÖMS för ex. ökad kunskapsspridning, samordning samt processledning. Dessa organisationer kan i samverkan

verka för olika stödåtgärder gentemot små och medelstora företag, exempelvis erbjuda test- och demonstrationsmiljöer för att visualisera olika lösningar för förnybar energi eller omställning i produktionsprocesser.

Kopplingen till utmaningsområdena finns främst inom området Smart industri , Hållbar livsmedelsproduktion och Morgondagens energilösningar.

### **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:

- Företag
- Samverkansorganisationer
- Kommunerna
- Regionerna
- Energikontoren

### **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>17</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

### **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

---

<sup>17</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

## **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av goda exempel och samverkan mellan ledande S3 regioner. ÖMS avser att prioritera samt vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. Till dessa ska läggas de samarbetsytor som redan finns eller är på väg att upparbetas mellan ÖMS och de angränsande strukturfondsregionerna. ÖMS avser dessutom att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5 i detta sammanhang.

## **Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg**

ÖMS avser inte att använda finansieringsinstrument under särskilt mål 2.

## **Särskilt mål 3 – Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå.**

Omställningen till smartare energisystem innebär ökade krav på en långsiktig och samordnad utveckling av infrastruktur som är styrande för utvecklingen inom transportområdet, energiförsörjning och övriga samhällstekniska system. Denna omställning kommer innebära stora infrastrukturella tröskelinvesteringar, nya aktörsstrukturer samt nya affärs- och marknadsmodeller. Elektrifiering och digitalisering skapar snabbt nya-ökade infrastrukturella utvecklingsbehov. En effektiv samverkan och samordning med andra offentliga aktörer och näringslivet är avgörande för att klara av att genomföra dessa stora infrastrukturella omställningar.

## **Direkta insatser till företag**

033: Smarta energidistributionssystem för medel- och lågspänning (inklusive smarta nät och IKT system) och relaterad lagring.

Även om energiområdet i dagsläget är hårt reglerad och "ägs/regleras" av offentliga aktörer-myndigheter så är näringslivets bidrag avgörande för utvecklingen mot ett "smartare" energisystem. Funktionen, med tillhörande roll och ansvarsfördelning och med uppgiften att integrera olika system kommer att bli allt viktigare. Anledningen är att nya lösningar kommer efterfrågas där det finns ett starkt ökat behov av integration mellan olika energiflöden (fysiskt-tekniskt, kommersiellt, digitalt).

Flera näringar och aktörer i Östra Mellansverige upplever idag en akut situation rörande effektfrågan och tillgången på el. Här spelar en ökad elanvändning in då problematiken bottenar i en infrastruktur som inte är anpassad vare sig till dagens energikonsumtion, eller morgondagens energiproduktion, där exempelvis andelen solelproduktion fortsätter att öka snabbt. Utmaningen för energiteknikföretagen är att utveckla lösningar som effektivt samverkar med övergripande energisystem medan övriga företag behöver utveckla sina

interna processer och i förekommande fall egna energiproduktion så de effektivare samverkar med energisystemen.

Digitaliseringen blir allt viktigare för koordinering styrning och integrering av nya och mer effektiva energisystem. Näten för el, energigas, värme/-kyla bedöms snabbt bli mer öppna, flexibla och robusta. Denna strukturförändring bedöms skapa förutsättningar för mindre och mer innovativa företag att komma in på marknaden.

Programmet stödjer direkta insatser till företag riktat mot FoU projekt för att utveckla och testa ny teknik i energisystemen. Vidare stödjer programmet insatser som stöttar samverkan och utveckling av funktioner och roller, bedömning av hållbart uttag av primärenergi och etablering av cirkulära lösningar för att nå resursflöden med minimerade spill- och rejektflöden.

### **Utveckling av stödstrukturer**

026: Upprustning av offentlig infrastruktur för ökad energieffektivitet, demonstrations projekt och stödåtgärder

033: Smarta energidistributionssystem för medel- och lågspänning (inklusive smarta nät och IKT system) och relaterad lagring.

En stor utmaning för en mer transformativ<sup>18</sup> omställning av energisystemen<sup>19</sup> är att kunna testa och utveckla nya systemlösningar utan negativ påverkan i den löpande verksamheten. Bedömningen är att energisystemens omvandling kommer att ske över lång tid i samverkan mellan näringsliv, akademi och offentliga aktörer samt i olika nätstrukturer. Detta innebär att långsiktiga stödstrukturer för att i samverkan driva strategiskt utvecklingsarbete på systemnivå är mycket viktigt för att skapa kontinuitet, transparens och förtroende mellan samtliga parter.

Programmet stödjer strukturbyggande insatser som skapar förutsättningar för att näringsliv, akademi och offentliga aktörer i samverkan ska utveckla, testa och tillämpa ny teknik som bidrar till infrastrukturutvecklingen.

Förutom en utbyggnad av infrastruktur, som kommer att ta tid, krävs en rad olika åtgärder som bidrar till ett minskat effektbehov, exempelvis inom energilagring och energidelning. Programmet stödjer insatser som kan genomföras på konsumtionssidan för att minska, eller dela upp effektbehovet över dygnet. Insatser i form av kunskapsspridning om nya såväl som befintliga tekniska, kompetensmässiga och beteendemässiga lösningar är prioriterade.

---

<sup>18</sup> Med transformativ avses större systemförändringar som kraftigt avviker från tidigare struktur, t.ex. genom ny teknologi, ändrade aktörsstrukturer, nya insatsresurser eller ändrade processer enskilt eller i kombination

<sup>19</sup> Ex. vis Energiförsörjning, Vatten och Avloppsförsörjning, Avfallshantering, Samhällsviktiga transporter

## **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:

- Företag
- Samverkansorganisationer
- Offentlig sektor inklusive statliga bolag
- Energikontoren

## **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>20</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

## **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

## **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av goda exempel och samverkan mellan ledande S3 regioner. ÖMS avser att prioritera samt vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. Till dessa ska läggas de samarbetsytor som redan finns eller är på väg att upparbetas mellan ÖMS och de angränsande strukturfondsregionerna. ÖMS avser dessutom att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5 i detta sammanhang.

---

<sup>20</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

## **Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg**

ÖMS avser inte att använda finansieringsinstrument under särskilt mål 3.

### **Särskilt mål 6 – Främja övergången till en cirkulär ekonomi.**

Att jobba med enbart energiåtgärder räcker inte för att uppnå nationella klimat- och energimål. För att kunna uppnå dessa mål och samtidigt möta globala utmaningar, exempelvis med en ökande befolkning, måste vi bryta den linjära ekonomins produktionssystem där resursförbrukningen redan idag leder till negativa miljökonsekvenser, och kommer leda till ännu större sådana i framtiden. I detta avseende kommer vi att behöva jobba med alla övre delar i avfallstrappan, dvs. minimera, återanvända och återvinna. Värt att notera är att cirkulär ekonomi utgör ett eget område inom programmet, men har samtidigt tydliga förgreningar mot övriga särskilda mål (ex. biogas – förnybar energi). Detta innebär tydliga synergier i det operativa genomförandet mellan de olika särskilda målen.

Utmaningarna på samhällsnivå omfattar bland annat om att dagens begrepp rörande avfall i vissa fall försvårar möjligheten att nyttja detta som resurs. En viktig förutsättning för att uppnå cirkulära system är att säkerställa att ett sådant system är giftfritt och inte bidrar till nya miljöutmaningar. För SMF finns också flera utmaningar, bland annat att de vid införande av cirkulära affärsmodeller i många fall måste ändra sin verksamhet i grunden, inte bara när det gäller industriella processer utan även i relationer till kund och leverantörer.

Möjligheten till innovationer och nyföretagande inom cirkulärekonomin bedöms vara stor med möjlighet till starka kopplingar till den biobaserade ekonomin. Genom att öka biobaserade råvarors förädlingsvärde kan de i princip ersätta fossila. Cirkulära affärsmodeller kan dessutom bidra till ökad resurseffektivitet genom att restprodukter och avfall i högre grad tas tillvara från industri, jordbruk och hushåll.

### **Direkta insatser till företag**

047: Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

Inom bland annat industrin, kraftvärmeproduktion och avloppshantering genereras stora mängder restflöden som kan nyttjas effektivare än idag samtidigt som förädlingskedjor inom tex träindustrin kan förlängas. En strategisk utmaning är att cirkulär ekonomi kräver att nya affärsmodeller implementeras i företagen och alternativa finansieringslösningar i samhället. I många fall räcker det inte med att ta del av befintlig kunskap utan en helt ny förståelse för helheten och systemens samlade komplexitet, med tillhörande utmaningar och möjligheter, måste utvecklas inom olika branscher.

Programmet stödjer insatser som stöttar innovation- och affärsutveckling, men också sakkunskap kring flödena, dess beskaftenheter, och hur de skulle kunna nyttjas i andra industriella processer. Stöd kan även ges till aktiviteter för att skapa arenor där företag i olika

branscher och olika led i värdekedjorna kan mötas för att utveckla samverkan. Programmet stödjer insatser som förstärker hållbarhetsdimensionerna i företagen kopplat till en övergång från en linjär industriell process till en cirkulär dito.

Programmet stödjer även insatser för hållbara systemlösningar som till exempel fjärrvärmeproduktion och biogasproduktion som har förutsättningar för vidare kommersialisering och internationalisering.

Programmet kan även bidra med stöd i form av testbäddar, utveckling av processer och kapacitetsfrämjande åtgärder.

### **Utveckling av stödstrukturer**

026 Upprustning av offentlig infrastruktur för ökad energieffektivitet, demonstrationsprojekt och stödåtgärder

047: Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

042: Hantering av hushållsavfall; förebyggande, minimering, sortering och återvinning

Den cirkulära ekonomin är ett förhållandevis oomöjligt område som är viktigt att bygga upp i framtiden för att klara energi- och klimatmålen. Det finns ett behov av att bygga en stödstruktur av intermediärer. Intermediärerna behöver god kunskap om cirkulära affärsmodeller för att kunna ge företagen rätt rådgivning.

Om SME ska kunna skifta från linjära till cirkulära affärsmodeller behöver samhället också kunna erbjuda cirkulära samverkansstrukturer. Här blir det avgörande hur samspelet mellan aktörer liksom produktionssätt, konsumtionssätt och avfallshantering, växer fram och ges stabila förutsättningar, om företagens ska våga språnget. De nya sätten att samverka mellan aktörer kan handla om nya marknadslösningar, industriell symbios eller cirkulär infrastruktur. Kommunerna är också en viktig aktör när det gäller minimering av hushållsavfall inklusive matavfall, samt att stödja det lokala näringslivet i att minska uppkomsten av verksamhetsavfall.

Programmet stödjer insatser för att utveckla intermediärer att kunna bygga kapacitet i de nya systemen, främja samverkan kring nya värdekedjor samt ta fram nya verktyg för styrning och mätning. Programmet kan även ge stöd till nya samverkansmodeller som utvecklas utifrån triple- och quadruple helix där offentliga organisationer kan utgöra en brygga mellan forskning och företagens reella behov. Vidare stödjer programmet ~~stödjer~~ insatser för främjandesystemets kompetensutveckling men även insatser riktade mot offentliga aktörer.

Programmet stödjer insatser för att säkerställa hållbarheten över tid med hänsyn till miljö, ekonomi och sociala faktorer. Detta kan innebära interorganisatoriskt lärande och kompetensbyggande.

Inom detta särskilda mål finns den tydligaste kopplingen till utmaningsområdena Smart industri, via ex. industriell symbios, och Morgondagens energilösningar, via ex. biobränslen. Den cirkulära ekonomin har på motsvarande sätt en tydlig koppling till livsmedelsproduktion genom produktionssätt och nyttjande av restprodukter.

Åtgärder inom dessa särskilda mål behöver nyttja jämställdhets- och mångfaldsperspektiven för att fler resurser ska kunna tas i anspråk och bidra till mer hållbara systemlösningar som också inbegriper beteendeförändringar.

### **De huvudsakliga målgrupperna**

ÖMS prioriterar följande målgrupper, vilka är föremål för de ovan nämnda interventioner:

- Företag
- Samverkansorganisationer
- Offentlig sektor
- Energikontoren

### **Valda interventioners påverkan på samtliga hållbarhetsaspekter (Agenda 2030 samt jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering)<sup>21</sup>**

Interventionerna i alla resultatkedjor syftar till att tillvarata hållbarhetskriterierna och jämställdhet, inkludering samt icke-diskriminering som resurser och tillgångar i utvecklingen av exempelvis målbilder, affärsmodeller, utveckling och design av produkter och tjänster, rekryteringsstrategier, organisering etc. ÖMS vill här framförallt peka på programmets positiva påverkan på följande mål inom Agenda 2030: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13 och 15.

ÖMS avser att tydligt styra mot ökad hållbarhet i sina mobiliseringsinsatser, i möten med berörda parter och aktörer som ämnar söka ERUF medel samt i dialog med förvaltande myndighet och Strukturfondspartnerskapet gällande utlysningförfaranden. För ÖMS är fokus och högsta prioritet att styra programmet mot satsningar vilka tydligt strävar efter och uppfyller nämnda mål i Agenda 2030. Här omfattas även satsningar som aktivt synliggör och tar sig an eventuella målkonflikter nämnda mål i Agendan.

### **Indikation på särskilda territorier som fokuseras , inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Inget särskilt territorium fokuseras och ÖMS planerar inte att använda territoriella verktyg.

---

<sup>21</sup> Denna bedömning ligger i linje med den förhandsbedömning som Anthesis gjort för Tillväxtverkets räkning.

### Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av goda exempel och samverkan mellan ledande smart specialiseringsregioner. ÖMS avser att prioritera samt vidareutveckla de interregionala och transnationella kontaktytor som redan är etablerade. Till dessa ska läggas de samsamarbetsytor som redan finns eller är på väg att utvecklas mellan ÖMS och de angränsande strukturfondsregionerna. ÖMS avser dessutom att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5 i detta sammanhang.

### Den planerade användningen av finansieringsinstrument och finansieringsverktyg

ÖMS avser inte att använda finansieringsinstrument under särskilt mål 6.

### Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder för samtliga särskilda mål under PO2

En intervention får helt eller delvis genomföras i annat land, även utanför EU, under förutsättning att insatsen bidrar till det särskilda målet. Samarbete med aktörer i ett eller flera andra länder kan vara integrerat i ett projekt för att stärka arbetet mot projektmålet. Samarbete med aktörer i ett eller flera andra länder kan också läggas till ett redan pågående projekt i form av ett påbyggnadsprojekt, för att stärka arbetet mot projektmålet. Båda alternativen kan användas för insatser i linje med exempelvis smart specialiseringsstrategier, Agenda 2030 eller EU:s strategi för Östersjöregionen.

### Underlag som visar hur olika delmål ska uppnås 2024- 2029

#### ÖMS val av aktivitetsindikatorer.

| Prio | Särskilt mål | Fond          | Region kategori | ID | Indikator                            | Mått-enhet     | Delmål 2024 | Mål 2029 |
|------|--------------|---------------|-----------------|----|--------------------------------------|----------------|-------------|----------|
| 2    | 1            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Företag som får icke ekonomiskt stöd | Ftg            |             |          |
| 2    | 1            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Organisationer som får stöd          | Organisationer |             |          |
| 2    | 2            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Företag som får icke ekonomiskt stöd | Organisationer |             |          |
| 2    | 2            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Organisationer som får stöd          | Organisationer |             |          |
| 2    | 3            | Mer utvecklad | ERUF            |    | Företag som får icke ekonomiskt      | Ftg            |             |          |

|   |   |                |      |  |                                      |                |  |  |
|---|---|----------------|------|--|--------------------------------------|----------------|--|--|
|   |   |                |      |  | stöd                                 |                |  |  |
| 2 | 3 | Mer utvecklad  | ERUF |  | Organisationer som får stöd          | Organisationer |  |  |
| 2 | 6 | Mer utvecklade | ERUF |  | Företag som får icke ekonomiskt stöd | Ftg            |  |  |
| 2 | 6 | Mer utvecklade | ERUF |  | Organisationer som får stöd          | Organisationer |  |  |

## ÖMS val av resultatindikatorer.

| Prio | Särskilt mål | Fond | Region kategori | ID | Indikator                                                       | Mått enhet | Base line | Referens år | Mål 2029 | Källa   | Kommentar                  |
|------|--------------|------|-----------------|----|-----------------------------------------------------------------|------------|-----------|-------------|----------|---------|----------------------------|
| 2    | 1            | ERUF | Mer utvecklad   | 47 | SMF som utvecklar produkter, processer och tjänster             | Ftg        |           | 2020        |          | Projekt | Rapporteras vart tredje år |
| 2    | 1            | ERUF | Mer utvecklad   | 24 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg        |           | 2020        |          |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2    | 1            | ERUF | Mer utvecklad   | 26 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg        |           | 2020        |          |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2    | 1            | ERUF | Mer utvecklad   | 47 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg        |           | 2020        |          |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2    | 2            | ERUF | Mer utvecklad   | 47 | SMF som utvecklar produkter, processer och tjänster             | Ftg        |           | 2020        |          | Projekt | Rapporteras vart tredje år |
| 2    | 2            | ERUF | Mer utvecklad   | 24 | Organisationer som utvecklar produkter, processer               | Ftg        |           | 2020        |          |         | Rapporteras vart tredje år |

|   |   |      |               |    |                                                                 |     |  |      |  |         |                            |
|---|---|------|---------------|----|-----------------------------------------------------------------|-----|--|------|--|---------|----------------------------|
|   |   |      |               |    | och tjänster.                                                   |     |  |      |  |         |                            |
| 2 | 2 | ERUF | Mer utvecklad | 26 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 3 | ERUF | Mer utvecklad | 33 | SMF som utvecklar produkter, processer och tjänster             | Ftg |  | 2020 |  | Projekt | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 3 | ERUF | Mer utvecklad | 26 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 3 | ERUF | Mer utvecklad | 33 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 6 | ERUF | Mer utvecklad | 47 | SMF som utvecklar produkter, processer och tjänster             | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 6 | ERUF | Mer utvecklad | 47 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 6 | ERUF | Mer utvecklad | 42 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |
| 2 | 6 | ERUF | Mer utvecklad | 26 | Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster. | Ftg |  | 2020 |  |         | Rapporteras vart tredje år |

## Vägledande fördelning av anslagna medel efter typ av intervention

### Dimension 1 – interventionstyp

| Prioritering | Fond | Särskilt mål | Kod               | Belopp     |
|--------------|------|--------------|-------------------|------------|
| 2            | ERUF | 1            | 047(res kedja 1)  | 16 440 000 |
| 2            | ERUF | 1            | 047 (res kedja 2) | 3 720 000  |
| 2            | ERUF | 1            | 024               | 6 120 000  |
| 2            | ERUF | 1            | 026               | 18 720 000 |
| 2            | ERUF | 2            | 047               | 16 440 000 |
| 2            | ERUF | 2            | 024               | 9 840 000  |
| 2            | ERUF | 2            | 026               | 18 720 000 |
| 2            | ERUF | 3            | 033 (res kedja 1) | 16 440 000 |
| 2            | ERUF | 3            | 033 (res kedja 2) | 4 920 000  |
| 2            | ERUF | 3            | 026               | 23 640 000 |
| 2            | ERUF | 6            | 047 (res kedja 1) | 10 000 000 |
| 2            | ERUF | 6            | 047 (res kedja 2) | 20 000 000 |
| 2            | ERUF | 6            | 026               | 8 000 000  |
| 2            | ERUF | 6            | 042               | 7 000 000  |

### Dimension 2 - finansieringsform

| Prioritering | Fond | Särskilt mål | Kod | Belopp     |
|--------------|------|--------------|-----|------------|
| 2            | ERUF | 1            | 01  | 45 000 000 |
| 2            | ERUF | 2            | 01  | 45 000 000 |
| 2            | ERUF | 3            | 01  | 45 000 000 |
| 2            | ERUF | 6            | 01  | 45 000 000 |

### Dimension 3 – territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning

| Prioritering | Fond | Särskilt mål | Kod | Belopp |
|--------------|------|--------------|-----|--------|
| 2            | ERUF | 1            |     | 0      |
| 2            | ERUF | 2            |     | 0      |
| 2            | ERUF | 3            |     | 0      |
| 2            | ERUF | 6            |     | 0      |

## Finansieringsplan

Tabell nedan beräknas utifrån total EU budet om 600 MSEK d.v.s. samma belopp som under programperioden 2014-2020 och fördelas med 70% för PO1 och 30% för PO1. Inom PO1 fördelas budgeten mellan de särskilda målen (SM) utifrån följande fördelningsnyckel:

PO1, SM1; 40%, SM2; 10%, SM3; 40%, SM4; 10%.

PO2, SM1; 25%, SM2; 25%, SM3; 25%, SM6; 25%

Utifrån Tillväxtverkets rekommendation har ÖMS därtill beräknat upparbetningstakten för programmet utifrån den tidigare programperioden 2014-2020 där utgångspunkten varit beviljade medel under perioden 2014-2017. Detta innebär att ÖMS antar följande upparbetningstakt:

PO1, SM1; 97% utifrån Insatsområde 1a baserat på 168 MSEK

PO1, SM2; 53% utifrån Insatsområde 3b baserat på 42 MSEK

PO1, SM3; 75% utifrån Insatsområde 3a baserat på 168 MSEK

PO1, SM4; 53% utifrån Insatsområde 3b baserat på 42 MSEK

PO2, SM1; 54% utifrån Insatsområde 4b baserat på 45 MSEK

PO2, SM2; 54% utifrån Insatsområde 4b baserat på 45 MSEK

PO2, SM3; 54% utifrån Insatsområde 4b baserat på 45 MSEK

PO2, SM6; 54% utifrån Insatsområde 4b baserat på 45 MSEK

Beloppet är fördelat utifrån Om annat belopp från EU som sker omräkning utifrån den fördelningsnyckeln nedan.

Tabell 11 : Totalt anslag per fond och nationell medfinansiering Åren 2021-2025 (flate rate)

| Pol mål | Tot off stöd | Beräk     | Fond | Reg kat            | EU bidrag tot | EU bidrag | EU bidrag | EU bidrag | Nat bidrag Tot | Nat bidrag | Nat bidrag | Tot      | Med finans grad |
|---------|--------------|-----------|------|--------------------|---------------|-----------|-----------|-----------|----------------|------------|------------|----------|-----------------|
|         |              |           |      |                    |               | EU        | EU (TA)   | Flex      |                | Off        | Priv       |          |                 |
| 1       |              | Off / tot | ERUF | Mer ut ut vecklade | 163 MSEK      |           |           |           | 244 MSEK       |            |            | 407 MSEK | 60%             |
| 1       |              | Off / tot | ERUF | Mer ut ut vecklade | 22 MSEK       |           |           |           | 33 MSEK        |            |            | 55 MSEK  | 60%             |
| 1       |              | Off / tot | ERUF | Mer ut ut vecklade | 126 MSEK      |           |           |           | 189 MSEK       |            |            | 315 MSEK | 60%             |

|   |  |              |      |                          |            |  |  |  |            |            |           |            |     |
|---|--|--------------|------|--------------------------|------------|--|--|--|------------|------------|-----------|------------|-----|
| 1 |  | Off /<br>tot | ERUF | Mer ut<br>ut<br>vecklade | 22<br>MSEK |  |  |  | 33<br>MSEK |            |           | 55<br>MSEK | 60% |
| 2 |  | Off /<br>tot | ERUF | Mer ut<br>ut<br>vecklade | 24<br>MSEK |  |  |  | 36<br>MSEK | 35<br>MSEK | 1<br>MSEK | 60<br>MSEK | 60% |
| 2 |  | Off /<br>tot | ERUF | Mer ut<br>ut<br>vecklade | 24<br>MSEK |  |  |  | 36<br>MSEK | 35<br>MSEK | 1<br>MSEK | 60<br>MSEK | 60% |
| 2 |  | Off /<br>tot | ERUF | Mer ut<br>ut<br>vecklade | 24<br>MSEK |  |  |  | 36<br>MSEK | 35<br>MSEK | 1<br>MSEK | 60<br>MSEK | 60% |
| 2 |  | Off /<br>tot | ERUF | Mer ut<br>ut<br>vecklade | 24<br>MSEK |  |  |  | 36<br>MSEK | 35<br>MSEK | 1<br>MSEK | 60<br>MSEK | 60% |

## Nödvändiga villkor

### Prioritering 1 – Ett smartare Östra Mellansverige

Tabell 11: Nödvändiga villkor

| (1) Nödvändiga villkor (namn)                                                     | (2) Fond | (3) Särskilt mål        | (4) Uppfylld av nödvändigt villkor | (5) Kriterier                                                                                                                             | (6) Uppfylld av kriterier | (7) Hänvisning till relevanta dokument                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----------|-------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering | ERUF     | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja                                 | Kriterium 1<br>Aktuell analys av flaskhalsar för innovationsspridning bl.a. digitalisering                                                | Ja                        | Vinnovas analysbilaga: Systeminno<br>hållbar framtid<br><a href="#">Rapport från SKR om regionalt utvecklingsarbete: Finansiering av n</a><br><a href="#">utvecklingsarbete</a><br>Report on the implementation of sm<br>specialisation in Sweden <a href="#">Lägesrap</a><br><a href="#">Sverige</a>                                                                                                                              |
| God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering | ERUF     | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja                                 | Kriterium 2<br>Behöriga regionala/nationella institutioner eller organ som ansvarar för förvaltning av strategin för smart specialisering | Ja                        | I ÖMS uppfattar regionerna att de e<br>tillsammans har ett uppdrag och an<br>fram och arbeta med en strategi för<br>specialisering.                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering | ERUF     | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja                                 | Kriterium 3<br>Verktyg för övervakning och utvärdering för att mäta resultaten i förhållande till strategins mål                          | Ja                        | ÖMS kommer utvärdera ERUF utifrån<br>pågående arbetet med smart special<br>Här finns utvärderare som deltar i a<br>ett uppföljningssystem med styrgru<br>ledningsgrupp och politisk styrgrupp<br>rapportering dels i samverkan med<br>myndigheter. Här finns även en m<br>utvärdering som håller på att tas fr<br>utifrån den interventionslogik som<br>programmet är uppbyggd kring och<br>smart specialisering vad gäller politi |
| God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering | ERUF     | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja                                 | Kriterium 4<br>Effektivt fungerande entreprenörprocesser                                                                                  | Ja                        | ÖMS har en EDP process vilken bygg<br>utvecklat arbetssätt kring respektive<br>utmaningsområde.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| God styrning av den nationella eller regionala strategin                          | ERUF     | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja                                 | Kriterium 5 Nödvändiga åtgärder för att förbättra nationella                                                                              | Ja                        | ÖMS avser att utveckla hela innovat<br>systemet för att göra det mer samm<br>och tillgängligt (och interdisciplinärt)                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                                   |      |                         |    |                                                                |    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------|-------------------------|----|----------------------------------------------------------------|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| för smart specialisering                                                          |      |                         |    | eller regionala forsknings- och innovationssystem              |    | därigenom starkare, samt utvecklade policy- och strategiverktyg.                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering | ERUF | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja | Kriterium 6<br>Åtgärder för att hantera industriell omvandling | Ja | ÖMS har valt att prioritera ett av sina utmaningsområden med fokus på smart industri där industriell omvandling utgör kärnan i utmaningen.                                                                                                                                                                                                                          |
| God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering | ERUF | Särskilt mål 1, 2, 3, 4 | Ja | Kriterium 7<br>Åtgärder för internationellt samarbete          | Ja | ÖMS ERUF program ska syfta till att stärka och samverka över nationella och internationella gränser med målet att stärka konkurrenskraften inom samtliga områden PO1. Här har regionerna i ÖMS även processer kring bland annat europeiska innovationsekosystem, EUs industriella Vanguard som påverkar uppbyggnaden av insatserna och ekosystemet, men även delar. |

*Referens: Artikel 17.3 h och bilaga III, IV, CPR*

## Prioritering 2 – Ett koldioxidsnålare Östra Mellansverige

Tabell 12: Nödvändiga villkor

| (1) Nödvändiga villkor (namn)                                                                       | (2) Fond | (3) Särskilt mål                                                   | (4) Uppfylld av nödvändigt villkor | (5) Kriterier                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | (6) Upp<br>fullnad av kriterier | (7) Hänvisning till re                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Strategisk politisk ram för stöd till energieffektiv renovering av bostadshus och andra byggnader   | ERUF     | Främja energi effektivitet                                         | Ja                                 | Kriterium 1<br>En nationell långsiktig renoveringsstrategi till stöd för renovering av det nationella beståndet av bostadshus och andra byggnader antas, i enlighet med kraven i direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda, som<br><br>a. omfattar vägledande delmål för 2030 och 2040 samt mål för 2050,<br><br>b. ger en vägledande beskrivning av budgetmedel för att stödja genomförandet av strategin<br><br>c. fastställer effektiva mekanismer för att främja investeringar i byggnadsrenovering. | Ja                              | Sveriges tredje natio<br>strategi för energi-e<br>renovering<br><br><a href="https://www.regerin26b9aa6f5e944b04energieffektiviseran">https://www.regerin26b9aa6f5e944b04energieffektiviseran</a> |
| Strategisk politisk ram för stöd till energi effektiv renovering av bostads hus och andra byggnader | ERUF     | Främja energi effektivitet                                         | Ja                                 | Kriterium 2<br>Åtgärder för förbättrad energieffektivitet för att uppnå de energibesparingar som krävs.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ja                              | Sveriges tredje natio<br>renovering<br><br><a href="https://www.regerin26b9aa6f5e944b04energieffektiviseran">https://www.regerin26b9aa6f5e944b04energieffektiviseran</a>                          |
| Styrning av energisektorn                                                                           | ERUF     | Främja förnybar energi genom investeringar i produktionskapa citet | Ja                                 | Kriterium 1<br>En nationell energi- och klimatplan antas och innehåller följande:<br>1. Alla delar som krävs enligt mallen i bilaga I till förordningen om styrningen av energiunionen1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ja                              | Energimyndigheten                                                                                                                                                                                 |
| Styrning av energisektorn                                                                           | ERUF     | Främja förnybar energi genom investeringar i produktionskapa citet | Ja                                 | Kriterium 2<br>En nationell energi- och klimatplan antas och innehåller följande:<br>2. En vägledande beskrivning av planerade finansiella resurser och mekanismer för åtgärder som främjar koldioxidsnål energi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ja                              | Energimyndigheten                                                                                                                                                                                 |
| Effektivt främja användning av förnybar energi inom alla sektorer och över hela EU                  | ERUF     | Främja förnybar energi genom investeringar i produktionskapa citet | Ja                                 | Kriterium 1<br>Åtgärder har vidtagits för att säkerställa följande:<br>1. Efterlevnaden av de nationella bindande målen för förnybar energi 2020 och med detta grundscenario fram till 2030 i enlighet med omarbetningen av direktiv 2009/28/EG2.                                                                                                                                                                                                                                                                | Ja                              | Energimyndigheten                                                                                                                                                                                 |
| Effektivt främja användning av förnybar energi inom alla                                            | ERUF     | Främja förnybar energi genom investeringar i produktionskapa citet | Ja                                 | Kriterium 2<br>Åtgärder har vidtagits för att säkerställa följande:<br>2. En ökning av andelen förnybara                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ja                              | Energimyndigheten                                                                                                                                                                                 |

|                           |      |                                                                                                              |    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |    |                     |
|---------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|---------------------|
| sektorer och över hela EU |      | citet                                                                                                        |    | energikällor i sektorn för uppvärmning och kylning med 1 procentenhet per år fram till 2030.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |    |                     |
|                           | ERUF | Utveckling av (övergång till) cirkulär ekonomi, genom investeringar i avfallssektorn och resurs effektivitet | Ja | <p>Kriterium 1</p> <p>Planer för avfallshantering finns i enlighet med artikel 28 i direktiv 2008/98/EG, i dess ändrade lydelse enligt direktiv (EU) 2018, och omfattar hela medlemsstatens territorium och inkluderar följande:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. En analys av den nuvarande situationen när det gäller avfallshantering i det berörda geografiska området, inbegripet avfallens typ, mängd och källa, och en utvärdering av den framtida utveckling med hänsyn till de förväntade effekterna av åtgärderna som anges i de avfallsförebyggande program som utarbetas i enlighet med artikel 29 i direktiv 2008/98/EG, i dess ändrade lydelse genom direktiv 2018/xx/EU.</li> <li>2. En bedömning av befintliga system för insamling av avfall, inklusive den materiella och territoriella täckningen av separat insamling och åtgärder för att förbättra deras funktion, samt behovet av nya insamlingssystem.</li> <li>3. En bedömning av investeringsbehovet som motiverar behovet av ytterligare eller uppgraderad avfallsinfrastruktur, med uppgifter om tillgängliga inkomstkällor som motsvarar kostnader för drift och underhåll.</li> <li>4. Information om kriterierna om geografiskt läge för platsidentifiering och om kapaciteten för framtida anläggningar för avfallsbehandling.</li> </ol> | Ja | Naturvårdsverket sk |

Referens: Artikel 17.3 h och bilaga III, IV, CPR

## Programmyndigheter

Här ska text in från Tillväxtverket

## Partnerskap

*Referens: Art 6 CPR och förordning (EU) nr 240/2014*

### Hur har partnerskapet etablerats?

Befintliga partnerskap har etablerats utifrån länsvisa och ÖMS övergripande behov av koordinering och samordning med koppling till arbete med smart specialisering. Partnerskap finns inom ÖMS i en rad olika former så som aktörsnätverk, samarbetsplattformar etc. Partnerskap finns även etablerade på olika nivåer, både i de enskilda länen och på en ÖMS övergripande nivå.

### Partnerskapets roll i genomförandet, övervakning och utvärdering av programmet

Strategiska aktörer inom partnerskapen är ofta involverade i genomförandet och uppföljningen av programmet genom att de är projektägare i ett eller flera projekt. Regionalt utvecklingsansvariga har även kontinuerlig dialog med aktörerna i dessa partnerskap om kommande behov, framdrift av pågående initiativ och utfall av tidigare satsningar. Därmed blir de olika partnerskapen ständigt involverade i både genomförande och utvärderingen av programmet.

### Partnerskapet ska bygga vidare på befintliga partnerskap inom ramen för det regionala tillväxtarbetet och den regionala utvecklingsstrategin

Inom ÖMS har det under tidigare programperioder vuxit fram ett antal ÖMS övergripande regionala initiativ i form av sammanhållna aktörsnätverk. Nedan nämnda nätverk är ett axplock vilka har fokus på industriell utveckling och där intentionen är att vidareutvecklas dessa under programperioden; MITC, Automation Region, Innovative Materials Arena (IMA), Alfred Nobel Science Park, Visual Sweden, RISE (FoU-lots), Robotdalen, MDH, AI Impact Lab, STUNS, LiU, Curt Nicolin Gymnasiet, Södertelge Science Park, Create, Västerås Science Park, ALMI (Mälardalen, Östergötland, Stockholm), Järnvägsklustret, Svensk Industridesign, Uppsala Innovation Centre, Uppsala Bio/Testa Center, Region Stockholm.

ÖMS är också aktiv i nationella partnerskap där initiativ som AI of Sweden och Robotlyftet är två exempel. Samma sak gäller ÖMS medverkan i nationellt finansierade insatser kopplade till Smart Industri i Regionerna 2.0 där följande initiativ är aktuella i ÖMS; DigiMission, FoU-lots, Digitaliseringskoordinator AM/3D, ACES ÖMS/NMS-samlade initiativ runt AM/3D, Järnvägsklustret, Weltech Region.

Till detta ska läggas att samtliga fem län inom ÖMS har utvecklade partnerskap via de regionala utvecklingsstrategier och de smart specialiseringsstrategier som finns. Exempel på redan upparbetade och väl etablerade plattformar likt Östergötlands East Sweden Business Region (ESBR) i Östergötland och Business Region Örebro (BRO) i Örebro. Detta ERUF program drar nytta av och bidrar till att utveckla dessa partnerskap.

### I partnerskapet ska det finnas en bred kompetens inom olika sakområden och en jämn fördelning mellan män och kvinnor

Befintliga partnerskap omfattar den bredd av aktörer som dessa nödvändiga villkor kräver.

Fördelningen mellan män och kvinnor varierar över tiden men de deltagande organisationerna har tydliga målsättningar om en jämn könsfördelning varför partnerskapen återspeglar samma ambition och avsikt.

#### Näringslivets medverkan är viktig i programarbetet är viktigt

ÖMS ERUF-program har en tydlig inriktning mot smart specialisering varför näringslivets medverkan är en förutsättning för ett genomförande och uppställda mål samt långsiktiga effekter ska kunna uppnås. Exempel på detta är de transregionala projekt som riggats och genomförts under 2014-2020 och där näringslivet är med; Transmission, Växtzon 2.0/Swedish Scaleups, Smart Tillväxt, Samarbete med Region Sthlm kring tung fordonsindustri, Fast Lane for Industry

#### Samverkan ska ske med länsstyrelserna?

Programmet innefattar det politiska målet 2, "Ett koldioxidsnålare Östra Mellansverige", med tillhörande särskilda mål och interventioner där länsstyrelsen har en strategisk funktion och därmed sitter på en nyckelroll. Dessutom finns mellan regionalt utvecklingsansvariga och länsstyrelserna ett gott utvecklat samarbete. Slutligen ingår länsstyrelserna i den ÖMS-gemensamma ledningsgruppen som styr arbetet med ERUF programmet.

#### Samverkan ska ske med företrädare för gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen och yrkeshögskolan

Programmets särskilda mål 4 under prioritering 1, är inte möjlig att genomföra på ett ändamålsenlig och effektivt sätt utan att involvera gymnasieskolan, vuxenutbildningen samt yrkeshögskolan. Där samarbeten redan finns etablerade avser ÖMS att utveckla dessa och där de inte finns, avser ÖMS att etablera dem. Samverkan kommer primärt handla om den långsiktiga kompetensförsörjningen till SME och därefter arbetsgivare med relevans för smart specialisering (PO1) och omställning (PO2).

Under programperioden 2021-2027 avser ÖMS att bygga vidare på ovan nämnda partnerskap, plattformar, samarbetsytor samt utvecklade internationella kontakter, för att;

- utveckla nämnda utmaningsområden samt investera i och vidareutveckla ett ÖMS övergripande innovations-eko-system, med tillhörande nationella och internationella förgreningar och noder.
- stärka och vidareutveckla samt geografiskt täcka in ÖMS med en ändamålsenlig och effektivt stödstruktur, med potential att utveckla och kopplas upp mot nationella och internationella förgreningar och noder.

## Kommunikation och synlighet

### Introduktion

*Kommunikationsstrategin kompletteras årligen av en kommunikationsplan som beskriver planerade aktiviteter och åtgärder för programmet.*

I spåren av en pandemi och i en tid präglad av osäkerhet är det viktigt att lyfta det innovativa som regionalfondsprogrammen åstadkommer för Sveriges företag, regioner och i förlängningen ett smartare och grönare Europa. Det ligger även i linje med EU-kommissionens strategi att föra EU närmare allmänheten genom att få ut budskapen om sammanhållningspolitikens resultat. Svenskarnas attityd mot EU förbättras hela tiden<sup>22</sup> men i ett nettobidragsland som Sverige är det positivt att påminna om vad samarbetet leder till.

Om osäkerhet är en prägel för vår tid är digitalisering en annan. 2019 hade 98 procent av svenskarna tillgång till internet i hushållen och 95 procent anger att de använder det. 83 procent använder sociala kanaler. I pandemins fotspår växer digitaliseringens kraft ytterligare och framåt tar vi oss an en kommunikation präglad av snabb teknikutveckling.

En tredje viktig aspekt är hållbar utveckling. Den regionala tillväxtpolitiken ska lösa en rad samhällsutmaningar och i detta arbete är genomförandet av Agenda 2030 och ett stort antal av de globala målen för hållbar utveckling en viktig utgångspunkt.

### Målgrupper - prioriterade

Befintliga och potentiella projektägare, där de förstnämnda kan fungera som ambassadörer för programmen. Regionalt utvecklingsansvariga är en viktig partner för utvecklingsfrågor i programgenomförandet och i vidareförmedling av information. Strukturfondspartnerskapens ledamöter och sekretariat likaså. En intresserad allmänhet är viktig att nå för att föra EU närmare folket. Målgruppen behöver dock delas in i mindre grupper vid olika insatser. För att nå dem bör media och opinionsbildare nås. Lokalmedia och fackpress kan förse med exempel på EU-investeringarnas struktupåverkan samt regionala exempel på projekt och kontakter till talespersoner på Tillväxtverket. Att politiker i längden får vetskap om resultaten är viktigt för att de ska förstå programmets och finansieringsformens betydelse.

### Målgrupper - övriga

Övervakningskommittéerna, Regeringskansliet, Kommissionen och övriga förvaltande myndigheter inom ESI-fonderna.

### Mål

1. Prioriterade målgrupper får ökad kännedom om nyttan med investeringarna på lokal/regional/nationell/EU-nivå. Särskilt projekt med strategisk betydelse ska lyftas, något som avgörs i den årliga planen.

---

<sup>22</sup> Eurobarometern

2. Prioriterade målgrupper tycker att kommunikationen är begriplig, tillgänglig och relevant. (Till exempel potentiella och befintliga stödmottagare, från ansökan till slutredovisning).

### **Budskap**

“Tillsammans stärker vi hållbar regional tillväxt”.

### **Kanaler**

**tillvaxtverket.se** - Kunskap, nätverk och finansiering i fokus. Tjänar alla målgrupper. Huvudsakliga informationskällan för framför allt projektägare. EU-resultat, publikationer, projektbank, utlysningar och prioriterade projekt är viktiga erbjudanden.

**eufonder.se** - För dem som letar information om EU-fonderna i stort. ”Hitta finansiering” är den mest besökta sidan.

**Konferenser och informationsmöten** - Näst största källan till information för projektägare. Relationsbyggande.

**Media** - Resultat och utvärderingar i fokus.

**Sociala kanaler** - FB, Instagram, Twitter, LinkedIn. Vi använder hashtagsen #mitteuropa, #euinmyregion och en programspecifik, till exempel #erufmellerstanorrrland. Det sociala landskapet kan förändras mycket under 2021–2027 men de korta filmerna med inslag av infografik och tydligt budskap kommer fortsätta vara en bra produkt för information om programmet. Räckvidden ökar markant med sponsrade inlägg. Stories ökar. Ljudburna medier kan bli aktuellt.

**Nyhetsbrev** - Utlysningar, resultat, inbjudningar.

**Bloggen** - Aktuella fenomen, vårt arbetssätt, omvärldsbevakning.

### **Strategi (mål 1)**

I allt material som skapas för att nå ut med resultat av finansieringen ska vi inkludera bakomliggande samhällsutmaning (är den demografisk, teknologisk, miljömässig, beror på värderingsförskjutningar eller globalisering?), nyttan för samhälle och individ samt siffror och statistik. Det bör även vara enkelt att förädla utvärderingar, slut- och lägesrapporter till resultat som kan spridas. Även ansökningshandlingarna bör utformas med utgångspunkt i detta.

### **Indikatorer för övervakning och utvärdering**

De mätbara målen syftar till att öka kunskapen om Europeiska regionala utvecklingsfonden och dess resultat och knyter an till Tillväxtverkets erbjudanden kunskap, nätverk och finansiering. De kvantitativa indikatorerna specificeras i den årliga kommunikationsplanen och alla nämnda webbsidor finns på Tillväxtverkets hemsida. Eufonder.se tas upp i den fondgemensamma arbetsplanen.

- Sidvisningar för EU-programmens startsida och startsidan för EU-resultat ska öka.

- Varje enskild artikel på EU-programmens resultatsida, alla resultatfilmer och de enskilda EU-utlysningarna ska öka i sidvisningar. *Mätmetod för ovan:* Google analytics.
- Engagemanget i sociala kanaler ökar. *Mätmetod:* Business manager, bla.
- Majoriteten projektägare är nöjda med stödet de får av oss för att genomföra och kommunicera sitt projekt. *Mätmetod:* GAP-analys.

## Kostnader

Kapitel 8 i Eruf-programmen för 2021-2027 - om enhetskostnader, enhetsbelopp, schablonsatser och finansiering som inte är kopplad till kostnader

Tillväxtverket jobbar vidare med följande förslag under hösten/vintern 2020. Målsättningen är att finna en rimlig balans mellan den förvaltande myndighetens krav på snabb och kostnadseffektiv hantering av utbetalningsansökningar och en del Eruf-stödmottagares önskan om att andelen EU-stöd ska spegla de faktiska kostnaderna.

Kapitel 8 handlar primärt om hur medlemsstaten vill redovisa stödberättigande utgifter till kommissionen, inte relationen mellan den förvaltande myndigheten och stödmottagarna. Men om medlemsstaten skriver in eventuella förenklade redovisningsalternativ i tilläggen till kapitel 8 blir de automatiskt en del av kommissionens godkännandeprocess. Det som godkänns i kapitel 8 blir "revisionssäkert" både för medlemsstaten och stödmottagarna.

Som Tillväxtverket har uppfattat muntliga besked från kommissionen är det endast nationellt utformade förenklingsalternativ som hör hemma i kapitel 8. Inte schabloner som redan är definierade i EU-förordningar, som till exempel schablonen 15 procent för indirekta kostnader. Närmare anvisningar om ifyllandet av kapitel 8 väntas komma från kommissionen när EU-förordningarna är fastställda.

Tilläggen till kapitel 8 kräver detaljerade uppgifter om bland annat hur stora belopp per särskilt mål som man tror kommer att omfattas av varje förenklingsalternativ. Ifyllandet av de bilagorna bör vänta till slutet av programmeringsprocessen. Nedan följer en principiell beskrivning av hur Tillväxtverket resonerar.

### Personalkostnader

#### Löner

Projektpersonalens löner utgör en betydande andel av kostnadsmassan i många projekt. Lönerna utgör dessutom basen för flera av de schablonpåslag som finns i förslaget till EU-förordning. Tillväxtverket kommer de närmaste månaderna att fördjupa utredningen av för- och nackdelar med några olika alternativ.

En grundtanke är att utgå från varje individs faktiska lön och förenkla genom att använda de möjligheter som ges i artikel 50 i förslaget till gemensamma bestämmelser för ett antal EU-fonder (CPR = Common Provisions Regulation). Förbättrade rapporteringsverktyg i Tillväxtverkets e-tjänst Min ansökan ska också förenkla.

En av de möjligheter som ges i artikel 50 är att beräkna en timkostnad baserad på bruttopersonalkostnaden (inklusive sociala avgifter) per år dividerat med 1 720 timmar för personer som arbetar heltid. Eller med motsvarande proportionell andel av 1 720 timmar för personer som arbetar deltid.

Exempel:

Sara har 37 000 kronor i månadslön och hennes arbetsgivare betalar sammanlagt 46,38

procent i lagstadgade och avtalade sociala avgifter. Timkostnaden för Sara blir då  $37\,000 \text{ kr/mån} \times 1,4638 \times 12 \text{ månader} / 1\,720 \text{ timmar} = 378 \text{ kr/tim}$ .

En timkostnad beräknad på detta sätt betraktas enligt ett utkast till vägledning från EU-kommissionen som en enhetskostnad. För enhetskostnader, enhetsbelopp och schabloner finns inget EU-krav på separat projektredovisning i stödmottagarens bokföring. Det innebär att man slipper utreda eventuella skillnader mellan stödmottagarens huvudbok och uppgifterna i ansökan om utbetalning av EU-stödet.

En sådan individuell enhetskostnad är tänkt att ligga fast hela projektperioden. Eller räknas upp automatiskt en gång per år med en i förväg bestämd procentsats. Det räcker att första gången en person redovisar tid i projektet redovisa uppgifter om lön och sociala avgifter. De faktiska löneredovisningar som sker under projektperioden beaktas i en sådan modell inte vid beräkningen av stödberättigande kostnader.

Arbetstiden måste redovisas som ett antal timmar om personen arbetar olika mycket olika månader. Eller som en fast andel av heltid om arbetsgivaren i förväg har utfärdat ett dokument som anger denna fasta procentandel.

### **Varför inte statistikbaserade enhetskostnader?**

En del undrar varför inte Tillväxtverket kopierar Svenska ESF-rådets modell med fastställda enhetskostnader per timme, baserat på SCB:s lönestatistik för vissa yrkeskategorier eller funktioner i projekten. Svaret är att det finns en rädsla att en sådan modell ska avskräcka en del vanligt förekommande Eruf-aktörer från att driva projekt. På grund av osäkerhet om kostnadstäckningen. Det finns signaler om att en del tidigare ESF-aktörer avstår från att ge sig in i ESF-sammanhang nuvarande programperiod av det skälet. Tillväxtverket ser en risk att det kan bli svårt att nå programmets mål inom till exempel politiskt mål 1 om viktiga aktörer (som sällan efterfrågar förenkling eftersom de har god redovisningskapacitet) avstår från att bidra till programgenomförandet.

Ett möjligt alternativ vore att räkna fram Eruf-specifika enhetskostnader per timme för typiska personalkategorier för olika slags vanligt förekommande Eruf-projekt. Erfarenheten från en del andra medlemsstater är att det kan ge stor förenkling. Speciellt om man kommer fram till ett enda belopp per timme, lika för all personal. Men då har det krävts omfattande statistiska analyser som tagit över ett år för att hitta en rättvisande nivå. Tillväxtverket tvekar om det är värt nyttan. Inte minst med tanke på att de svenska Eruf-programmen kan omfatta vitt skilda typer av projekt med helt olika faktiska lönenivåer.

### **Sociala avgifter (lönekostnadspåslag, lönebikostnader)**

Grundtanken med det ovan nämnda sättet att beräkna personalkostnader är att använda den enskilda arbetsgivarens faktiska sociala avgifter vid beräkning av enhetskostnaden per timme. I så fall utgår den nuvarande programperiodens enhetliga schablon.

Om det ändå blir aktuellt att använda enhetliga schabloner för sociala avgifter bedömer Tillväxtverket det rimligt att fastställa 2-4 nivåer baserat på arbetsmarknadssektorer. För att i

ökad månta hänsyn till att de faktiska nivåerna är väldigt olika mellan t.ex. staten och kommunerna. Nuvarande genomsnittliga schablon på 45,24 % (tidigare 42,68% och fondgemensam) är visserligen enkel men ger konsekvent låg kostnadstäckning för aktörer som är väsentliga för Eruf-programmens genomförande.

Planerade datakällor om det blir aktuellt att ta fram nya schabloner:

- Arbetsgivarverket för staten.
- SKR för kommuner och regioner.
- ITP för en rimlig genomsnittslön för privat sektor.

#### **40 procent schablon så ofta som möjligt**

Huvudspåret för projekt som inte innehåller stor andel inköp bör vara att allt utom personalkostnaderna ska innefattas i en schablon på 40 procent, med personalkostnaderna som bas. Då slipper vi bland annat gränsdragning mellan direkta och indirekta kostnader. Inga kvitton eller fakturor ska redovisas till den förvaltande myndigheten. Inget EU-krav på projektbokföring.

Tillväxtverket behöver i förväg definiera vilka projekt som ska tillämpa 40 procent schablon och vilka som i stället ska redovisa kvitton, fakturor och indirekta kostnader. Vissa statsstödsintensiva projekt (GBER = General Block Exemption Regulation = allmänna gruppundantagsförordningen) kan inte tillämpa schablonen 40 procent.

Tillväxtverket behöver utreda för- och nackdelar med nuvarande definition av personalintensiva projekt. Går det att förutse projekttyper som nästan alltid är personalintensiva? Det är en fördel om det framgår redan i utlysningarna vad som ska gälla för alla som söker i en viss prioritering. Då behöver inte den sökande eller Tillväxtverkets handläggare fundera över vad som gäller när projektbudgetens struktur ska fastställas.

Enligt ett utkast till vägledning från EU-kommissionen ska en schablon som läggs ovanpå en enhetskostnad betraktas som en ny enhetskostnad. Om man med utgångspunkt i avsnittet ovan om löner kommit fram till att enhetskostnaden för projektmedarbetaren Sara är 378 kronor per timme leder det till att ett påslag med 40 procent ger den totala enhetskostnaden  $378 \text{ kr/tim} \times 1,40 = 529 \text{ kr/tim}$ .

#### **Två schabloner för indirekta kostnader**

Tillväxtverket avser att tillämpa schabloner för indirekta kostnader för projekt som inte kan använda schablonen 40 procent. Enklarest vore annars om vi helt kunde slopa begreppet indirekta kostnader vid beräkningen av stödberättigande kostnader.

#### **Eventuellt 25 procent för universitet, högskolor och forskningsinstitut**

Nuvarande nivå på 20 procent för lärosäten fick godkänt av EU-kommissionen 2011. Taket

enligt dåvarande EU-förordning var just 20 procent. Troligen går det att med hjälp av SUHF-modellen (Sveriges universitets- och högskoleförbund) och data från forskningsinstituten verifiera att deras indirekta kostnader alltid motsvarar minst 25 procent av personalkostnaderna.

Max tillåten nivå enligt EU-förordningen är 25 procent av alla direkta kostnader. Tillväxtverket bedömer det dock som tveksamt att låta exempelvis en stor investering utgöra underlag för påslag för indirekt kostnader.

Ett utredningsarbete pågår kring denna schablon.

### **15 procent för övriga stödmottagare**

Samma som nu. Nivån finns i artikel 49 b) i förslaget till EU-förordning. Behöver inte beskrivas eller motiveras i programmen.

### **Budgetbaserat enhetsbelopp där det är lämpligt**

För förstudier och eventuellt en del andra "små" projekt med väl definierade resultatkriterier siktar Tillväxtverket på att tillämpa enhetsbelopp (som kallas klumpsumma 2014-2020). Om inte erfarenheterna från 2019-2020 talar starkt emot det.

Erfarenheterna från flera Interreg-program som förvaltas i Sverige är att enhetsbelopp (klumpsumma) förenklar betydligt och uppskattas av stödmottagare som provat den modellen.

Om erfarenheterna av nuvarande klumpsumma är övervägande negativa finns möjligheten att tillämpa personalkostnader plus schablonen 40 procent för alla projekt under 200 000 EUR. För att uppfylla kravet i artikel 48.1 i EU-förordningen (CPR) på att "små" projekt ska tillämpa enhetskostnader, enhetsbelopp eller schabloner.

### **Finansiering som inte är kopplad till kostnader**

Artikel 89 i EU-förordningen (CPR) ger medlemsstaten möjlighet att få återbetalning från kommission baserat på resultat i stället för kostnader. Det kan exempelvis vara ett bestämt belopp per ton minskade koldioxidutsläpp. Erfarenheten från den enda medlemsstat som har provat en sådan modell hittills är att det tog lång tid och mycket resurser att räkna fram ett rimligt belopp. Om det ska vara mödan värt behöver det finnas många och/eller stora projekt där ett framräknat belopp kan återanvändas. Oklart om det kommer att göra det i de svenska Eruf-programmen.

Tillväxtverket tar gärna emot förslag på lämpliga typer av projekt där finansiering som inte är kopplad till kostnader skulle kunna vara relevant.

